

Vlaams
Parlement

stuk **1371** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 24 april 2012 (2011-2012)

Ontwerp van decreet

betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging
van defensiegerelateerde producten,
ander voor militair gebruik dienstig materiaal,
ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens,
onderdelen en munitie

Voorstel van decreet

van de heren Bart Caron en Filip Watteeuw en mevrouw Mieke Vogels

houdende de overdracht, in-, uit- en doorvoer,
transit en tussenhandel van vuurwapens
voor civiel gebruik, defensiegerelateerde producten
en ander voor militair gebruik of ordehandhaving
dienstig materiaal en daaraan verbonden technologie

Hoorzittingen

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heren Jan Roegiers en Peter Reekmans

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Jan Roegiers;
de heren Marc Hendrickx, Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heer Lode Ceyskens, mevrouw Cindy Franssen, de heren Ward Kennes, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Stefaan Sintobin;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Fatma Pehlivan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

1371 (2011-2012) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

944 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van decreet

INHOUD

I. Hoorzitting van dinsdag 28 februari 2012	4
1. Uiteenzettingen door de genodigden	4
1.1. Vlaams Vredesinstituut	4
1.2. Federale Wapendienst	10
1.3. Agoria Vlaanderen	14
1.4. Pax Christi	16
1.5. VOS-Vlaamse Vredesbeweging	18
2. Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden	19
II. Hoorzitting van dinsdag 6 maart 2012	24
1. Eerste reeks van uiteenzettingen door de genodigden	24
1.1. Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen	24
1.2. OIP Sensor Systems	26
2. Eerste besprekingsronde: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden	27
3. Tweede reeks van uiteenzettingen door de genodigden	29
3.1. Barco nv	29
3.2. Vzw Vredesactie	31
3.3. Amnesty International Vlaanderen	34
4. Tweede besprekingsronde: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden	36
Gebruikte afkortingen	40

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking werden op data van dinsdag 28 februari 2012 en dinsdag 6 maart 2012 hoorzittingen gehouden in het kader van de behandeling van het daar voorliggende ontwerp en voorstel van Wapenhandeldecreet.

Op dinsdag 28 februari 2012 kwamen de vertegenwoordigers van het Vlaams Vredesinstituut, de Federale Wapendienst, Agoria Vlaanderen, Pax Christi en VOS-Vlaamse Vredesbeweging aan het woord. Op dinsdag 6 maart 2012 werden vertegenwoordigers gehoord van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen, OIP Sensor Systems, Barco nv en de vzw Vredesactie. De diverse PowerPointpresentaties en andere documenten die door deze gehoorde vertegenwoordigers bij de hoorzittingen werden gebruikt, zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. HOORZITTING VAN DINSDAG 28 FEBRUARI 2012

1. Uiteenzettingen door de genodigden

1.1. *Vlaams Vredesinstituut*

De heer *Tomas Baum*, directeur van het Vlaams Vredesinstituut, benadrukt dat het Vredesinstituut als de paraparlementaire instelling het Vlaams Parlement ondersteunt met onderzoek, informatie en advies, onder meer over de regulering van grensoverschrijdende handel in militair materieel en wapens. Het is een van de centrale thematische peilers in de onderzoekswerking. Hij refereert ook aan een aantal onderzoekspublicaties die in deze nuttig kunnen blijken. Zo is er een toetsingskader opgesteld met het oog op de meer formele aspecten en eind 2011 werd in de commissie een rapport voorgesteld over het eindgebruik van Vlaams militair materieel, dat tegelijk een accurate schets biedt van de te reguleren materie. Ook het ruimere kader kwam aan bod in een publicatie met als titel: 'De Europese defensiemarkt: een kwestie van efficiëntie en verantwoordelijkheid'. Het Vredesinstituut wil op deze hoorzitting een solide referentiekader aanreiken voor de discussies, waarbinnen dan de diverse argumenten afgewogen kunnen worden. De heer Baum neemt daarbij de gelegenheid te baat om ook zijn onderzoekers en medewerkers te danken.

Hij zal eerst de context van het decreet doornemen om dan de interne structuur van zowel voorstel als ontwerp te duiden. Vervolgens zullen nog een aantal aandachtspunten bij de inhoud ervan worden meegegeven en zullen conclusies getrokken worden inzake de implementatie.

Het decreet dient gesitueerd in een brede context van grensoverschrijdende handel in militair materieel of exportcontrole. De heer Baum duidt de ontwikkelingen ter zake in de Europese context en de specifieke regionale omstandigheden. De controle van buitenlandse handel in strategische goederen staat centraal. Het gaat om goederen die omwille van hun aard niet zonder meer vrij verhandeld kunnen worden, zoals vuurwapens, maar ook grotere wapensystemen en onderdelen van die wapensystemen. Staten controleren, mee uit eigenbelang, de verspreiding van die goederen naar vijandige regimes of staten die een gevaar vormen voor de internationale orde. Er is ook een sterk toenemende controle voor de verspreiding naar niet-statelijke actoren.

Zowel voor controle op militair materieel als voor vuurwapens komt het er bij de beoordeling van vergunningsaanvragen op aan na te gaan waar de goederen uiteindelijk zullen terechtkomen, dus de eindgebruiker te identificeren en de tussenbestemmingen te kennen. Elk exportcontroleregime stelt zich dat tot doel. Strategische overwegingen staan daarbij centraal, stelt de heer Baum – het embargo op uitvoer naar Iran vormt hiervan een sprekend voorbeeld – maar ook economische elementen worden afgewogen. De vergunningsplicht impliceert een administratieve last voor het bedrijfsleven, maar het maakt anderzijds wel mogelijk minder evidente goederen naar betrouwbare partners te sturen. Als voorbeeld haalt hij het NAVO-bondgenootschap aan.

Ethische overwegingen spelen steeds meer een rol, merkt de heer Baum op. In het kader van het buitenlands beleid van de Europese Unie wordt gecontroleerd of een export zou leiden tot ondersteuning van mensenrechtenschendingen of conflicten zou aanwakkeren. Naar Syrië wordt vanuit de EU bijvoorbeeld niets meer gestuurd.

De lakmoesproef voor de doeltreffendheid van exportcontrolebeleid is natuurlijk het reële eindgebruik van de goederen. De informatie over die uiteindelijke bestemmingsentiteit, indien beschikbaar, is cruciaal, naast de diverse bestemmingen in de logistieke ketting, en de hoeveelheid en waarde van de goederen. Waar mogelijk moet men steeds proberen over die informatie te beschikken. Al kan dat inderdaad niet altijd, erkent de heer Baum.

In de Europese context zijn in eerste instantie toetsingcriteria overeengekomen. Zo is er de Europese gedragscode met acht criteria. Men spreekt af met welke modaliteiten vergunningsaanvragen beoordeeld zullen worden. De gedragscode is intussen omgevormd tot een 'common position' (gemeenschappelijk standpunt), een juridisch iets zwaarder statuut, aangenomen in functie van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid. Dit gemeenschappelijk standpunt moet strategische en ethische overwegingen bundelen. Vanuit Europees perspectief is het belangrijk omdat het 'no undercut'-principe dan geldt. Het past niet dat een lidstaat zou vergunnen wat een andere op basis van een gedeeld referentiekader net heeft geweigerd te vergunnen.

Recent is een Europese richtlijn (2009/43/EG) aangenomen die een gemeenschappelijk Europees vergunningsstelsel voorschrijft voor de handel in militair materiaal tussen EU-lidstaten. Om de Europese defensiemarkt aan te zwengelen, beoogt men handel in militair materieel binnen de EU gemakkelijker te maken. Die wordt vooralsnog uitgesloten van het principe van vrij verkeer van goederen in de EU. Er geldt een vergunningplicht, die blijft bestaan, maar het vergunningsstelsel wordt hervormd zodat de handelsbarrières gevoelig verlaagd worden. De administratieve lasten worden voor transacties in militair materieel binnen de EU structureel verminderd, wat een gevoelige versoepeling zal betekenen voor het bedrijfsleven in Vlaanderen dat voor een groot deel een Europese afzetmarkt heeft.

Specifiek voor wat de wetgeving over vuurwapens betreft is er een soort harmonisatie gebeurd waarbij één ruimte is gecreëerd waarbinnen vuurwapens kunnen circuleren. Dit op basis van een soort van gedeeld referentiekader dat ontwikkeld is naar aanleiding van Europese richtlijnen ter zake. Ook dat gegeven is meegenomen in de verschillende voorstellen die hier voorliggen, stelt de heer Baum.

De drie vermelde Europese regulerende ontwikkelingen moeten door de lidstaten ook in beleid of gepaste wetgeving worden omgezet. In België is de bevoegdheid voor de controle op buitenlandse wapenhandel geregionaliseerd. Wallonië, Brussel en Vlaanderen zijn bevoegd voor de uitvoering van dat beleid en voor wetgevend werk inzake die materie.

Er ligt een ontwerp van decreet voor van de Vlaamse Regering en een voorstel van decreet van de Groen-fractie. In de beide teksten vormen de vier velden die de spreker eerder heeft aangehaald het referentiekader voor de regelgeving. Er is enerzijds het onderscheid tussen militair materieel en civiele vuurwapens en anderzijds het onderscheid tussen handel met landen binnen en buiten de EU.

De heer Baum gaat vooreerst iets dieper in op de handel in militair materieel met landen binnen de EU, omdat de implementatie van de richtlijn daar de meeste effecten genereert. De grensoverschrijdende handel tussen EU-lidstaten krijgt een andere benaming. Men spreekt niet meer van invoer en uitvoer aangezien de EU een douane-unie vormt, maar wel van overbrenging. Belangrijker dan terminologiewijzigingen, zijn volgens de heer Baum de drie verschillende soorten van vergunningen die in het leven worden geroepen: algemene, globale en individuele vergunningen.

Voor doorvoer tussen EU-landen is geen vergunning meer vereist en invoer uit EU-landen bestaat ook niet meer. Er is wel nog voorzien in een controle op bepaalde gevaarlijke goederen die bij de VN opgelijst staan, om te zien wanneer ze de regio binnen mogen.

De handel in militair materieel met landen buiten de EU gebeurt in principe nog altijd op basis van individuele vergunningen. Daarbij is ook nog altijd sprake van in-, uit- en doorvoer naar en vanuit landen van buiten de EU. In het ontwerp van decreet is tevens voorzien dat bedrijven ook gecombineerde vergunningen kunnen aanvragen voor de uitvoer van welbepaalde producten naar verschillende bestemmingen in eenzelfde land van bestemming.

Dat blijkt nieuw en maakt geen onderdeel uit van de te implementeren Europese richtlijn. Met het oog op de vereenvoudiging van procedures heeft men ook voor de handel in militair materieel buiten de EU het initiatief genomen om dergelijke gecombineerde vergunningen toe te laten. Voor die handel zijn toetsingscriteria zeer belangrijk. Het decreet verankert de Europese criteria en voegt daaraan drie eigen Vlaamse criteria – externe belangen van het Vlaamse Gewest, kindsoldaten, doodstraf – aan toe. Bij de beoordeling van een vergunningsaanvraag voor export naar een derde land (een land buiten de EU dus), worden die criteria in acht genomen.

Er is ook handel in civiele vuurwapens met landen binnen de EU. Civiele vuurwapens behelzen de gebruikelijke wapens voor sportschutters, jagers, verzamelaars. En ook hier is er dus in principe sprake van overdrachten binnen de EU, en niet van in-, uit- of doorvoer. Het gaat in dit verband altijd om individuele vergunningen. Er zijn wel uitzonderingen. Een Europese vuurwapenpas laat mensen toe zich binnen de EU te bewegen met hun vuurwapen. Ook erkende wapenhandelaars krijgen meer mogelijkheden. Voor hen geldt er een soepeler vergunningsmechanisme.

Bij de handel in civiele vuurwapens met landen buiten de EU is er wel nog steeds sprake van in-, uit- of doorvoer. Er is telkens een individuele vergunning nodig, al zijn er ook hier soepele mechanismen voorzien voor mensen met een Europese vuurwapenpas en erkende wapenhandelaars. Zo kan men met een Europese vuurwapenpas ook in bepaalde landen buiten de EU gaan jagen.

De heer Baum gaat vervolgens nader in op een aantal aandachtspunten. Deze punten komen voort uit de twee meest recente adviezen van het Vredesinstituut. Maar de spreker haalt ter informatie ook nog een derde advies aan. In juni 2011 is een advies afgeleverd bij het voorontwerp van decreet. Voorts was er in juli 2011 ook een advies bij het voorstel van decreet inzake wapenhandel. En een advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel in januari 2012 vormde het finale luik van het adviesgebeuren. Als paraplamenteaire instelling wilde het Vredesinstituut immers ook nog advies verlenen aan het Vlaams Parlement. De spreker benadrukt daarbij dat de adviezen in consensus tussen de diverse geledingen van de raad van bestuur zijn uitgebracht.

De algemene vergunningen vormen een eerste aandachtspunt. Voor elke transactie moest vooralsnog voorafgaandelijk door een bedrijf een individuele vergunning aangevraagd worden voor de specifieke transactie. Dergelijke individuele vergunningen blijven behouden in het nieuwe systeem, maar alleen nog voor zeer gevoelige overdrachten.

Daarnaast introduceert men globale vergunningen. Ze kunnen verschillende transacties dekken naar verschillende aangegeven bestemmingen in verschillende EU-bestemmingslanden.

De belangrijkste nieuwigheid zijn de algemene vergunningen, waaraan geen vergunningsaanvraag meer te pas komt. Ze worden door de overheid bekendgemaakt. Elk bedrijf op het grondgebied van die overheid kan gebruik maken van de vergunning om goederen over te dragen naar andere lidstaten. De vergunning moet vastleggen onder welke voorwaarden de gebruiker van die vergunning gebruik kan maken: voor welke producten is

de vergunning geldig, voor welke bestemmingen enzovoort. De Europese richtlijn stelt dat lidstaten rekening moeten houden met de gevoeligheid van de producten om te bepalen onder welke vergunningen ze zullen vallen. Zo voorziet Nederland, bijvoorbeeld, om afgewerkte systemen niet onder algemene vergunning te plaatsen, maar wel onderdelen van systemen. Frankrijk zal vuurwapens en laserwapens niet onder algemene vergunning plaatsen. Ook de bestemmingen die minimaal van een algemene vergunning gebruik moeten kunnen maken zijn beschreven in de richtlijn.

Het op voorhand aanvragen van een vergunning voor grensoverschrijdende transacties in de EU is dus niet meer nodig wanneer er voor bepaalde producten algemene vergunningen zijn gepubliceerd. Eens afgekondigd, mag elk bedrijf op het grondgebied gebruik maken van de algemene vergunning nadat ze zich kenbaar maken aan de overheid. Dat impliceert geen certificering, stipt de heer Baum nog aan. De bedrijven moeten wel de gegevens van de overdrachten bewaren.

Het zijn de lidstaten die bepalen welke producten ze onder algemene vergunning plaatsen en naar wie deze producten mogen gaan. De EU-richtlijn in kwestie geeft daarbij enkel aan welke bestemmingen – andere overheden, gecertificeerde bedrijven enzovoort – minimaal van algemene vergunningen gebruik mogen maken. De lidstaten kunnen dus ook bijkomende bestemmingen opgeven die niet in de richtlijn voorzien zijn.

Artikel 14 van het ontwerp van decreet geeft geen eenduidige definitie van een algemene vergunning. Het Vredesinstituut is de mening toegedaan dat door de manier waarop het artikel in het ontwerp van decreet geformuleerd is, de indruk zou kunnen ontstaan dat bepaalde bestemmingen automatisch gebruik kunnen maken van de algemene vergunningen voor alle producten van de militaire lijst en dat de opname van specifieke goederen waarvoor een algemene vergunning geldt slechts een uitzonderingsmaatregel zou zijn. Dat is zeer zeker niet wat er in de EU-richtlijn bedoeld wordt, stelt de heer Baum.

Eveneens verwarrend in de structuur van het artikel over algemene vergunningen is de opname van certificering. Het is immers geen voorwaarde om als bedrijf op het Vlaamse grondgebied van een algemene vergunning van de Vlaamse overheid gebruik te kunnen maken. Certificering laat bedrijven toe om goederen te ontvangen op basis van algemene vergunningen die door andere lidstaten publiek gemaakt werden. De idee van certificering is dat deze bedrijven voldoende betrouwbaar zijn, ‘internal compliance’-mechanismen onderhouden en bij wederuitvoer (buiten de EU) op een correcte wijze handelen. Dat de tekst van een dergelijk cruciaal artikel onduidelijk gestructureerd is, is problematisch aangezien het de zaak vatbaar maakt voor uiteenlopende interpretaties.

De heer Baum geeft daarna de adviezen van het Vredesinstituut bij de teksten mee. Bij het voorstel van decreet wordt niet voorzien in de afbakening van welke vergunning voor welke producten moet gelden en hoe de keuze wordt gemaakt. Bij het ontwerp van decreet stelt het Vredesinstituut voor om de definitie van algemene vergunning toe te voegen zoals opgenomen in de richtlijn. Voorts zou men duidelijk moeten stellen dat het slechts van toepassing is op specifieke, nog te bepalen, producten. De certificering van bedrijven dient in een apart artikel opgenomen om verwarring te vermijden.

Een tweede belangrijk aandachtspunt is het toepassingsgebied. Het toepassingsgebied van het decreet betreft in de eerste plaats de militaire lijst zoals vastgelegd door de Europese Unie. Verschillende lidstaten hebben daar nog een lijst aan toegevoegd, al is de Europese militaire lijst al zeer breed te interpreteren. Daarop staan zowel wapensystemen als onderdelen daarvan, maar ook dingen zoals ‘intangible technology’. Dat laatste houdt bijvoorbeeld in dat ook een mail met een plan van een wapensysteem vergunningsplichtig is.

Belangrijk is vooral het catch-allprincipe. Soms kan de voorziene export van goederen die niet of nog niet op een Europese of nationale militaire lijst staan toch een veiligheidsrisico vormen. Als de overheid dat vaststelt, bijvoorbeeld op basis van informatie van de veiligheidsdiensten, kan een catch-all worden inroepen. Daarmee maakt men die specifieke transacties vergunningsplichtig. De catch-all is een ad-hocvergunningsplicht en impliceert dus geen automatische weigering. Ook bij het inroepen van de catch-all wordt nadien een afweging gemaakt aan de hand van toetsingscriteria. Het gaat uiteindelijk ook daarbij om het voorkomen van ongewenst eindgebruik.

Binnen de EU vervalt de mogelijkheid om een catch-allvergunningsplicht op te leggen, omdat dergelijke veiligheidsrisico's zich binnen de EU niet zouden mogen voordoen. Voor transacties met landen buiten de EU blijft de catch-all wel belangrijk, waardoor die dus ook is opgenomen in zowel ontwerp als voorstel van decreet. De catch-all is in de Vlaamse context van belang omdat er in het verleden oneigenlijk gebruik van is gemaakt om systematisch goederen onder de vergunningsplicht te plaatsen. Op grond van een ad-hocprincipe werden er zo de facto bijkomende categorieën gecreëerd. Het Vredesinstituut ziet meer heil in een zuivere catch-all die enkel in uitzonderingssituaties gebruikt wordt, maar dan wel met een bijkomende nationale lijst waarop systematisch goederen kunnen worden opgenomen die niet of nog niet op de Europese lijst staan. Die methode biedt voor de betrokken bedrijven ook meer rechtszekerheid.

Welke adviezen formuleert het Vredesinstituut aangaande de catch-all in het voorstel van decreet en ontwerp van decreet? De logica van het voorstel van decreet leunt duidelijk te dicht aan bij de bestaande catch-allregeling. Het Vredesinstituut pleit eerder voor een zuivere catch-all met een aanvullende nationale lijst van te controleren producten. In het voorontwerp van decreet was in een dergelijke lijst voorzien, maar het uiteindelijk ingediende ontwerp bevat enkel nog de mogelijkheid om een bijkomende lijst van ordehandhavingsmateriaal op te stellen. Voor militair materieel is die mogelijkheid niet meer voorzien. Die laatste mogelijkheid zou opnieuw moeten worden opgenomen in het ontwerp. Let wel; het gaat hier enkel om het voorzien van een mogelijkheid. Niet meer, maar ook niet minder.

Een derde aandachtspunt is het toezicht op het voorziene eindgebruik. Zowel voor controle op militair materiaal als voor civiele vuurwapens komt het er bij de beoordeling van vergunningsaanvragen op aan om na te gaan waar de betreffende producten zullen terechtkomen, hoe betrouwbaar de bestemming of de eindgebruiker is en waartoe de producten zullen aangewend worden.

Om een correcte afweging te kunnen maken, moet een overheid beschikken over volledige informatie omtrent de bestemming, eindgebruik en eindgebruiker. Eenmaal er een vergunning is, mag er ook verwacht worden dat eventuele veranderingen gemeld worden. Een vergunningverlenende overheid kan op diverse manieren controleerbare garanties vragen over het eindgebruik. Van een eindgebruiker kan een eindgebruikercertificaat gevraagd worden, waarmee deze zich ertoe verbindt aan bepaalde voorwaarden te voldoen bij ontvangst van het goed. Zo kan de garantie worden opgenomen dat er niet weder geëxporteerd wordt zonder aanvraag aan de Vlaamse overheid.

Tevens kan de vergunningverlenende overheid een internationaal invoercertificaat vragen. Daarmee erkennen de autoriteiten van een invoerend land dat ze kennis nemen van de invoer en nemen ze de verdere verantwoordelijkheid voor de producten over.

Tot slot kan de vergunningverlenende overheid – via haar diplomatieke diensten – zelf overgaan tot verificatie van de eindgebruiker ter plaatste.

Ook inzake de bepaling over het eindgebruik in het voorstel en in het ontwerp van decreet formuleert het Vredesinstituut consensusadviezen. In het voorstel van decreet wordt voor

bijna alle transacties zowel een eindgebruikerverklaring als een internationaal invoercertificaat gevraagd. Dat lijkt het Vredesinstituut een doeltreffende exportcontrole te beletten. Deze aanpak genereert eerder administratieve overlast. Het ontwerp van decreet voorziet wel in een gediversifieerde aanpak. Toch kan men hier duidelijker aangeven wanneer welke garanties gevraagd zullen worden en hoe. Er wordt bovendien vooropgesteld dat exporteurs ook nadat de vergunning werd uitgereikt, moeten melden als er zich een wijziging van doel of bestemming voordoet. Dat was vooralsnog voor handel binnen de EU alleen bij individuele vergunningen gevraagd, maar er is geen reden om bij globale vergunningen niet dezelfde voorzorg te voorzien, vindt het Vredesinstituut. Het gaat om een – passieve – meldingsplicht.

De rapportage vormt een laatste aandachtspunt. De heer Baum maakt in dat verband het onderscheid tussen het controlebeleid van de regering en de bijhorende rapportage van het bedrijfsleven aan de regering enerzijds, en controle op het beleid van de regering anderzijds.

Met betrekking tot het controlebeleid van de regering ziet men door het nieuwe vergunningssysteem voor intra-Europese handel in militair materieel een verschuiving van voorafgaande controle door de bevoegde overheden naar controle na de leveringen. De Vlaamse Regering stelt de procedure, de vorm en de nadere regels van de rapportering door de sector vast.

Voor wat de controle op het beleid van de regering betreft, is het Vredesinstituut de mening toegedaan dat de controleerbaarheid van het regeringsbeleid een cruciaal element vormt binnen elk exportcontroleregime. Als paraparlementaire instelling heeft het Vredesinstituut dat beleid in het verleden nauw opgevolgd. De Vlaamse Regering blijkt in de voorbije jaren een grote mate van transparantie over de uitgereikte vergunningen aan de dag gelegd te hebben en dat op systematische wijze. Bestaande praktijken worden derhalve grotendeels verankerd in het voorliggende ontwerp van decreet.

Het voorstel van Groen gaat voor wat dat betreft op een aantal punten heel wat verder dan het ontwerp. De heer Baum haalt een vijftal punten aan ter overweging. Zo wordt er voorzien in een rapportage inzake de gegevens over feitelijke uitvoer. De publicatie van algemene vergunningen en gecertificeerde ondernemingen op de website van de overheid is expliciet opgenomen, terwijl dat in het ontwerp een uitvoeringsmodaliteit zou zijn. Van de registers wordt bepaald welke gegevens bewaard moeten worden maar tevens hoe lang een bedrijf ze dient te bewaren, namelijk zeven jaar. Maandelijks publicatie op de website van toegekende en geweigerde vergunningen wordt mee verankerd in het voorstel van decreet. Ook het opgeven van een weigeringsgrond voor geweigerde vergunningen, verlengde vergunningen en de naleving van de wederuitvoerclausules zijn expliciet opgenomen. Inzake rapportage over het beleid van de regering aan het parlement gaat het voorstel dus verder.

Het Vredesinstituut wil nog twee aanbevelingen doen, specifiek bij het ontwerp van decreet. De rapportage is goed en wordt verankerd. Twee dingen vergen volgens de heer Baum nog verfijning of zijn nog niet als dusdanig verankerd. Het Vredesinstituut acht het met name wenselijk om – in artikel 50, §2 – naast de totale waarde van de overbrenging onder een bepaalde algemene vergunning per categorie van producten, ook de categorie van bestemming en het land van bestemming mee op te nemen in de rapportage. In paragraaf 3 van hetzelfde artikel vindt men het aan te bevelen om in de tekst het land van bestemming te onderscheiden van het land van eindbestemming, en – conform de huidige praktijk – beide bestemmingen op te nemen in de verslaggeving.

De heer Tomas Baum komt dan tot de conclusies. Hij citeert daarbij vooreerst uit het Vlaams regeerakkoord van 2009: “Het Vlaamse wettelijke kader wordt gestoeld op de Europese gedragscode. Conform deze gedragscode is het Vlaamse beleid inzake uitvoer

van wapens gebaseerd op een aantal criteria, waarbij naast economische, politieke, juridische en technische maatstaven ook bijzondere aandacht gaat naar ethische criteria zoals respect voor de mensenrechten en conflictbeheersing. Die dubbele toets in het vergunningsbeleid, een economische en ethische toets, verankeren we in een decreet over wapenhandel dat een uitgebreidere publieke en parlementaire controle mogelijk maakt.”

Volgens het Vredesinstituut maakt het voorliggende ontwerp van decreet de vooropgestelde ambitie grotendeels waar. Op bepaalde specifieke punten blijkt de tekst nog voor verbetering vatbaar. Het is wel al duidelijk dat het decreet een aanzienlijke versoepeling zal betekenen voor het betrokken bedrijfsleven, wat ook de doelstelling van de Europese richtlijn was. Het voorstel van decreet is dan weer iets stringenter in de omschrijving van toetsingscriteria dan de oude Belgische wet. Dat kan volgens de spreker vooral een rol spelen bij export buiten de Europese Unie.

Ook het voorstel van decreet vult voor het Vredesinstituut de regelgeving op een ambitieuze manier in, al is het vertrouwen in het Europese dereguleringsproces bij de indieners duidelijk minder groot. Zij staan daarmee in Europa overigens ook niet alleen, stelt de heer Baum. Het voorstel heeft de verdienste duidelijk positie in te nemen over de zogenaamde resterende federale bevoegdheden, zoals de regulering van tussenhandel. Bij het ontwerp van de regering blijft dat een fantoombevoegdheid. Het voorstel werkt tevens een zeer consequente regeling uit voor productie in derde landen.

De goedkeuring van een decreettekst op basis van de hoorzittingen vormt overigens ook geen eindpunt, oppert de heer Baum verder nog. De Vlaamse Regering moet de ambitie van het regeerakkoord ook waarmaken in haar vergunningsbeleid. Een decreet schept daarvoor het noodzakelijke kader. Heel wat zaken zullen volgens de spreker pas duidelijk worden bij implementatie en toepassing van het kader. Er zijn ook nog heel wat vrijheidswaarden bij de uitvoerende macht voor verdere implementatie, stelt hij. Voor de spreker gaat het er dus niet zozeer om strenge wetgeving te maken, maar wel om wetten te maken die effectief naleefbaar zijn. Dat veronderstelt eenduidigheid en een wetgeving die niet te veel interpretatiemarge laat. Het veronderstelt ook de nodige investeringen in de capaciteit van de bevoegde dienst.

Tot slot overloopt de heer Baum enkele belangrijke uitdagingen voor de toekomst. In eerste instantie vindt het Vredesinstituut dat men vertrouwen moet hebben in een gedeelde Europese aanpak en de grotere rol voor het verantwoordelijke bedrijfsleven. Toch blijft voldoende voorzichtigheid geboden en moet men insgelijks voldoende mogelijkheden behouden om desgevallend ook zelf beleid te kunnen voeren. Voorts moet een verantwoordelijk beleid de toets van de publieke afweging kunnen doorstaan. Transparantie is daarbij cruciaal. Transacties die het daglicht niet kunnen zien, horen niet thuis in een democratisch bestel. Alle legitieme spelers in het veld zullen dat principe onderschrijven, onderstreept de spreker nog. Afsluitend mag het tevens duidelijk zijn dat het Vlaams Parlement, naast de wetgevende taak die het voorwerp van deze besprekingen vormt, in het betreffende domein ook de controlerende taak ten volle ter harte moet kunnen nemen.

1.2. Federale Wapendienst

De heer *Filip Ide*, hoofd van de Federale Wapendienst, spreekt zijn waardering uit voor het feit dat hij het federale belang in de zaak hier kan belichten. In de voorbereidende fase, bij het opstellen van het ontwerp van decreet, werden zijn diensten overigens ook al ruim geconsulteerd, stelt hij. Er is in aanzienlijke mate rekening gehouden met de federale belangen. De federale Wapenwet oefent een invloed uit, zowel qua structuur als inzake terminologie. Zulks is ook de logica zelf, aangezien er in het omgekeerde geval op het terrein conflicten dreigen te ontstaan die niet of nauwelijks op te lossen zijn. Met het voorliggende ontwerp van decreet wordt dat alvast vermeden.

De spreker geeft eerst een kort overzicht van de bredere structuur van de wapenwetgeving. De daarin gehanteerde term ‘wapens’ staat voor datgene wat in de context van het voorliggende decreet als ‘civiele vuurwapens’ wordt beschouwd. Het gaat dan om vuurwapens die eventueel ook militair te gebruiken zijn, en aanverwante tuigen die draagbaar zijn. Deze maken het voorwerp uit van een bijzonder complexe Belgische wapenwetgeving, stelt de heer Ide. Dat het ook anders kan wordt bewezen door de eenvoudige en eenduidige wetgeving ter zake in Nederland, die alles – ook in- en uitvoer – onder de wet Wapens en Munitie samenbrengt.

Dat aspect is een vrij abrupte erfenis waarmee de gewesten in 2003 geconfronteerd werden toen de federale regering over die kwestie dreigde te vallen. Met de praktische gevolgen van de regionalisering is niet afdoende rekening gehouden. Zo zijn er op het federale niveau nog een aantal ‘restanten’ overgebleven, waarvan er met het voorliggende decreet alvast één verdwijnt. Een ander probleem, dat van de tussenhandel, blijft vooralsnog bestaan.

De wapenwetgeving zit institutioneel verdeeld over de verschillende overheden: het federale niveau en de gemeenschappen en de gewesten. Federaal is er de federale Wapenwet van 8 juni 2006 en zijn uitvoeringsbesluiten. Die gaat vooral over binnenlandse aspecten van wapens en de handel erin binnen België. Ook de indeling van de klassieke vuurwapens in categorieën maakt daar deel van uit. De wet bepaalt welke wapens verboden zijn, welke vrij verkrijgbaar en alles ertussenin dat vergunningsplichtig is. De wet regelt tevens het wapenbezit door particulieren. De twee voornaamste redenen voor wapenbezit bij particulieren, de jacht en de sportschutterij, behoren ondertussen al vele jaren respectievelijk tot de gewestmaterie en de gemeenschapsmaterie. Het federale niveau moest dus uitzoeken waar de grens van zijn bevoegdheid voor die regeling lag. Met instemming van de Raad van State is die grens zodanig bepaald dat het federale niveau determineert onder welke voorwaarden jagers en sportschutters een wapen mogen hebben. Men zegt niet wat die ermee doen.

Wat ligt er verder nog onder de noemer van de Wapenwet vevat? Een hele resem uitvoeringsbesluiten, die onderverdeeld worden in twee families: de nieuwe en de oude. De oude groep omvat de nog bruikbare uitvoeringsbesluiten van de Wapenwet van 1933 die in de nieuwe wet ‘geadopteerd’ zijn mits aanpassing aan de terminologie en de geest van de nieuwe wet. De heer Ide haalt in dat verband onder meer het koninklijk besluit van 1994 aan over de Europese vuurwapenpas. Die regeling stamt uit de Europese richtlijn 91/477/EEG. Het betreft een document dat wapenbezitters toelaat hun wapen mee te nemen naar het buitenland voor jacht of schietsport. Dat raakt aan de in- en uitvoer, weze het dan een tijdelijke in- of uitvoer.

De nieuwe uitvoeringsbesluiten behelzen onder meer de deontologie van de wapenhandelaars, die er sinds 2011 is bijgekomen. Dat heeft raakvlakken met de ethische dimensie waarvan hier ook sprake. Het gaat dan om het inbrengen van die ethische factor in de klassieke wapenhandel, in concreto dus bij wie een wapenwinkel uitbaat om te verkopen aan particulieren en ook aan politiediensten.

Op federaal niveau zijn er ook nog een aantal andere relevante teksten. Een ietwat ‘fossiele’ tekst, de Proefbankwet van 1888, probeert men al jaren vruchteloos te hervormen. Die wet handelt over de kwaliteitsnormen voor vuurwapens. Alle vuurwapens die in België op de markt worden gebracht, moeten eerst een kwaliteitsproef ondergaan, om te voorkomen dat een door particulieren aangekocht wapen zou ontploffen bij gebruik. Er wordt een keurmerk op de wapens aangebracht en er zijn serienummers. Ook dat wordt door die wet geregeld, die zodoende wel degelijk nog belangrijke implicaties heeft, die niet echt goed bekend zijn bij het brede publiek.

Er is ook een wet op de privébewakingsondernemingen, die alles regelt inzake wapenbezit door bewakingsagenten, bijvoorbeeld bewakers van geldtransporten.

Een wet uit 1956 behandelt de springstoffen. Wapenhandelaars hebben doorgaans een voorraad kruit in opslag. Dat geeft specifieke gevaren die geregeld worden in een federale wet die uitgaat van Economische Zaken.

Ook nog steeds actueel is de wet op de privé-milities van 1934. Die werd toen opgesteld in het licht van het opkomende fascisme en de neiging tot oprichting van geüniformeerde groepen van mensen die eigenhandig de orde gingen handhaven op straat. Dat fenomeen bestaat niet meer, maar de wet wordt nog steeds gehanteerd voor, bijvoorbeeld, rages zoals paintball- of airsoftschieten in de Ardense bossen. Mensen in camouflagekledij die zich daarmee bezighouden, brengen immers niet zelden argeloze wandelaars aan het schrikken, legt de heer Ide uit. De wet in kwestie is daarop van toepassing.

De in 2003 geregionaliseerde internationale wapenhandel behelst veel meer dan de internationale handel in de wapens waarvan op federaal niveau sprake. Ook zwaar militair materieel en onderdelen ervan maken er deel van uit, net als materiaal voor dubbel gebruik, ordehandhavingmateriaal enzovoort. Zo ressorteren ook kogelvrije vesten, handboeien en ander politiemateriaal daaronder. Voor wat het federale niveau betreft zijn die zaken vrij verkrijgbaar.

De gewesten hebben ook eigen jachtdecreten die zeggen wie waarop mag jagen, waarmee en wanneer. Ook de voorwaarden voor een jachtverlof zijn erin opgenomen. Federaal wordt alleen bepaald onder welke voorwaarden men het voor de jacht bedoelde wapen mag bezitten. Een van die voorwaarden is een geldig jachtverlof.

Op het niveau van de gemeenschappen wordt eenzelfde systeem gehanteerd voor de sport-schutters. De materie was daar nog niet geregeld, maar naar aanleiding van de nieuwe federale Wapenwet hebben de drie gemeenschappen een decreet gemaakt over de sport-schutterij. Dat er ruim overleg was met de administratie blijkt uit het feit dat het Vlaamse decreet van 2007 goed overeenstemt met de federale wet. Het Franstalige decreet is recent vernieuwd, maar de heer Ide heeft de tekst ervan vooralsnog niet ontvangen.

De spreker onderstreept daarbij ook nadrukkelijk dat men ten aanzien van politiemensen en parketten altijd duidelijk moet maken dat de wapenwetgeving niet alleen een zaak is van strafrecht. Dat men het al te vaak louter daarop toespitst heeft immers gevolgen voor de motivering van bestuurshandelingen. De federale Wapenwet valt zowel onder het strafrecht als het administratief recht. Afhankelijk van wat ermee gebeurt moeten de respectieve principes worden toegepast. Als het parket beslist iemand niet te vervolgen voor een inbreuk op de Wapenwet, betekent dat niet automatisch dat de betrokkene niet onderhevig kan zijn aan preventieve administratieve maatregelen. Een van de hoofdtaken van de federale en provinciale wapendiensten bestaat er precies in erop toe te zien dat particulieren die wapens bezitten de openbare orde niet in gevaar kunnen brengen. Dat spitst zich niet enkel toe op veroordeelde personen, maar ook op mensen van wie een en ander bekend is en die niet meteen het volste vertrouwen kunnen genieten.

Op basis van de nieuwe Wapenwet zijn op twee niveaus wapendiensten opgericht. Voordien waren wapenvergunningen deels afkomstig van de lokale politie en deels van de provinciegouverneur. Er bestond een beroep tegen de weigering van een deel van de vergunningen. Met de centralisatie moet elke particulier, bedrijf of overheid terecht bij de gouverneur van de provincie waar hij is gevestigd voor een aanvraag. Weigert de gouverneur of wordt een vergunning ingetrokken, dan is er een mogelijkheid tot administratief beroep bij de federale wapendienst. Die moet ervoor zorgen dat die beroepen deskundig worden afgehandeld en dat er een eenheid van rechtspraak is in dat verband. De Raad van State ziet daarop toe. Een en ander blijkt echter niet zo evident, stelt de spreker. Dit

is vooral het gevolg van de kloof tussen noord en zuid die op vele gebieden bestaat. De wapenwetgeving blijkt in Vlaanderen vrij correct te worden toegepast, terwijl zulks in Wallonië in wezen zeer problematisch is.

Op federaal niveau heeft men een aantal knelpunten vastgesteld, die ook gewestelijk kunnen meespelen. Bij toepassing van de wet en controle op de naleving ervan, is het alleszins de bedoeling dat er daarvoor deskundige ambtenaren worden ingezet. Bij vele ambtenaren op federaal niveau en lokaal gedeconcentreerd federaal niveau ontbreekt die deskundigheid echter, stelt de heer Ide. Zo moet men jammer genoeg vaststellen dat er bij politiediensten vaak een gebrek aan kennis over de regelgeving bestaat. Dat maakt het waarschijnlijk dat ook de hier voorliggende decreetgeving finaal niet grondig gekend zal zijn, oppert de spreker. Het zal dan ook niet volstaan om louter op de gewone politiediensten te vertrouwen voor de opvolging van de toepassing van de decretale regels.

Behalve op een onmiskenbaar gebrek aan kennis bij de politiediensten, stuit men ook niet zelden, en meer in het zuiden van het land dan in Vlaanderen, op flagrante belangenvermenging en onwil om de wet strikt toe te passen. Dat wordt ook opgemerkt op andere ambtelijke niveaus, zelfs tot op het hoogste gerechtelijke niveau. Dat probleem is momenteel weliswaar vooral federaal van aard, maar als een decreet ook strafbepalingen bevat, dan komt ook het Vlaamse niveau ermee in aanraking, stelt de heer Ide. Hij waarschuwt dan ook vooraf voor dergelijke problemen en raadt aan om, zodra de tekst klaar is voor toepassing, de administratie ook aan bewustmaking te laten doen. Er kan daarbij best ook de nodige vorming worden aangeboden.

De heer Ide komt dan tot een heel specifiek punt dat – hoewel het wel degelijk betrekking heeft op de internationale wapenhandel – nog niet is geregionaliseerd en daarom tot de federale bevoegdheidsfeer blijft behoren. Hoewel de wet van 1991, die bijzonder complex en verre van duidelijk was, met het nieuwe (ook redactioneel veel duidelijkere) decreet verdwijnt, blijft artikel 10 van de oude wet vooralsnog in voege. Dat bepaalt dat wie wapens wil uitvoeren en daarvoor een licentie moet aanvragen bij het Vlaamse Gewest, in voorkomend geval vooraf moet aankloppen bij de federale wapendienst om een zogenaamde voorafgaande vergunning te krijgen. Waar zit het verschil? De licentie wordt verleend op basis van vooral economische gronden: wat wordt er uitgevoerd en waarheen staat daarbij centraal. Vooraf moet het federale niveau checken wie precies de uitvoer wil doen. Dat behelst een klassiek moraliteitsonderzoek. Men wilde dat destijds niet regionaliseren omdat men ervan uitging dat het per definitie een federale zaak betrof waarbij het parket geconsulteerd wordt.

Dat klinkt mooi, maar hoe gaat het er in werkelijkheid aan toe? Als iemand voor het eerst wil uitvoeren, komt die, indien goed geïnformeerd rechtstreeks en anders via doorverwijzing door de bevoegde Vlaamse of Waalse diensten, bij de federale wapendienst terecht. Daar vraagt hij de voorafgaande vergunning aan en dan worden er allerlei adviezen opgevraagd voor een moraliteitsonderzoek bij politie, parket, douane, de FOD Financiën, de federale politie en vroeger ook bij de diensten van het gewest. De federale wapendienst fungeert daardoor volgens de heer Ide in wezen als een soort van brievenbus die de adviezen ontvangt en verder geen of weinig toegevoegde waarde heeft. De zaak wordt dan samengevat en er wordt al dan niet een voorafgaande vergunning verleend. De bevoegde Vlaamse of Waalse dienst wordt dan op de hoogte gebracht. De federale wapendienst wilde van dat systeem af omdat het niet efficiënt is dat de andere aspecten van de materie op een ander niveau zitten. In het ontwerp van decreet leest de heer Ide dat de bevoegde Vlaamse dienst voortaan zelf om al de adviezen zal vragen en daaruit de nodige conclusies zal trekken.

Sinds het systeem in werking is getreden in 1993, zijn ongeveer 500 dossiers behandeld, gaande van een individuele wapenbezitter die zijn wapen naar een buitenverblijf in Spanje wil overbrengen vanwege de minder strenge wetgeving daar, over de wapenhandelaar, tot

bedrijven die onder de catch-allclausule vallen. Daarvan kreeg uiteindelijk 99 percent een voorafgaande vergunning. Ten illustratieven titel geeft de heer Ide nog mee dat de dienst ooit een vergunning afleverde voor wc-potten onder de noemer van de catch-all. Het spreekt overigens voor zich dat wie een negatief advies riskeert, gewoon geen aanvraag doet, stelt de spreker.

Vanuit die redenering gebeurt er ook niets met een ander stukje fantoomregeling, te weten die voor de tussenpersonen die ook een dergelijke vergunning moeten hebben. Geen enkele persoon vraagt die echter ook effectief aan. Of ze legaal of illegaal bezig zijn is dan ook niet bekend. De federale wapendienst heeft daardoor ook geen weet van hun activiteiten. Er is zelfs nooit met dat doel een aanvraag tot vergunning geregistreerd. Er is met andere woorden geen enkele controlemogelijkheid of -bevoegdheid. Dat onderdeel van de regeling ligt dus compleet stil en men kan enkel hopen op beterschap. Hoe dan ook is de federale wapendienst blij met de vervanging van de wet van 1991 op de internationale wapenhandel.

1.3. *Agoria Vlaanderen*

De heer *Freek Couttenier* vertegenwoordigt Agoria Vlaanderen en daarmee ook de industrietak die in de praktijk het meest de impact van de regelgeving ondervindt. Hij spreekt dan ook zijn tevredenheid uit over het feit dat Agoria hier de gelegenheid krijgt om zijn standpunt kenbaar te maken. In globo vindt men het voorliggende ontwerp van decreet in grote lijnen een goede tekst, al vallen er nog enkele technische mankementen aan op te merken. Al bij al vormt het echter een redelijke omzetting van de Europese richtlijn, stelt de spreker.

De heer Couttenier zal in zijn uiteenzetting vier aspecten behandelen. Eerst wil hij wat duiding geven over de technologische industrie in Vlaanderen. Daarna bespreekt hij de eigen uitgangspunten en de overblijvende aandachtspunten. Tot slot volgt er nog een samenvatting.

De technologische industrie in Vlaanderen vertegenwoordigt ongeveer een derde van de totale industriële activiteit en staat voor een omzet van 65 miljard euro en een tewerkstelling van een kleine 200.000 mensen rechtstreeks en een gelijkaardig aantal onrechtstreeks. In 2010 gebeurden er in deze sector voor 1480 miljoen euro aan investeringen. Agoria is als vertegenwoordiger van de technologische industrie gestructureerd in dertien sectoren. Een van die sectoren behelst veiligheid en defensie. Aan Vlaamse kant zijn de bedrijven die daarin ondergebracht worden allen ook actief in andere sectoren. De heer Couttenier haalt bij wijze van voorbeeld aan dat Barco, dat van zijn omzet 5 tot 10 percent in veiligheid en defensie realiseert, daarmee goed is voor meer dan de helft van de vergunningen.

Eerste uitgangspunt bij het beoordelen van de tekst van het decreet is dat Agoria altijd heeft gepleit voor een evenwichtige benadering. Dat behelst niet een absolute economische vrijheid, maar wel een benadering die de economische belangen probeert te verzoenen met een ethische toetsing en het in rekening brengen van bepaalde veiligheidsbelangen. Met name dat laatste aspect blijft nogal vaak onderbelicht, hoewel het een grote rol speelt met betrekking tot grotere lidstaten die exporteur zijn van wapensystemen. De spreker wijst erop dat dit gegeven ook van belang is in het licht van uitzonderingen die nog in de richtlijn vervat zitten. Die zijn vaak ingebracht op vraag van de grotere lidstaten om te vermijden dat ze geblokkeerd zouden worden in hun appreciatiebevoegdheid als ze bepaalde veiligheidsbelangen willen laten spelen.

Agoria wil vooral dat de bedrijven op gelijke voet kunnen concurreren met gelijkaardige bedrijven in de bevriende EU-landen. Men pleit daarom voor een correcte toepassing op het zelfde niveau van wat in andere EU-landen geldt. Op termijn ware een volledige Europese harmonisering ideaal, maar daar is men nog niet aan toe, stelt de heer Couttenier.

Dat heeft onder meer met de veiligheidsbelangen te maken, waarin grotere lidstaten zich niet beperkt willen weten door kleinere.

Zoals dat voor elke economische activiteit het geval is, vindt Agoria ook in deze vooral duidelijke en stabiele spelregels cruciaal. Er mag niet elk jaar aan gesleuteld worden.

Agoria focust vooral op de omzetting van de Europese richtlijn inzake overbrenging, en met name titel 2 over militair materieel, defensiegerelateerde producten en ordehandhavingsmateriaal. Vlaanderen heeft geen producenten van vuurwapens, waardoor de heer Couttenier daar dus ook niet verder op in zal gaan. Hij ent zijn uiteenzetting vooral op de tekst van het ontwerp van decreet. Daaruit moet ook duidelijk worden welke punten uit het voorstel Agoria niet kan steunen.

Van de twee grote luiken gaat het in het eerste over de intracommunautaire handel. Daar zorgt de tekst van het ontwerp potentieel voor een aanzienlijke vereenvoudiging van de situatie, stelt de spreker. Het werken met een EU-lijst van militaire goederen is volgens hem een verbetering in vergelijking met de vroegere situatie. Toen werd er gewerkt met een eigen lijst en bovendien werd er een brede catch-allbepaling gehanteerd. Zestig procent van de vergunde goederen stond niet op de lijst. Er worden nu gelijke mededingingsvoorwaarden gecreëerd voor de handel binnen de EU. Daardoor ontstaat een situatie van gecontroleerd vrij verkeer van goederen. De controle gebeurt ex post, via de controle op de procedures van de bedrijven, en niet langer geval per geval. Uitzonderingen op het principe van het gecontroleerd vrij verkeer van goederen blijven wel mogelijk onder deze richtlijn. Op Europees niveau heeft men immers een consensus moeten vinden, ook met de grote lidstaten. De overheden van deze landen zijn geen vragende partij voor een harmonisering. Ze willen vooral een impact behouden op bepaalde transacties omdat, zoals hoger reeds gezegd, de veiligheidsproblematiek voor hen het zwaarst doorweegt. Bij de omzetting van de richtlijn in de eigen wetgeving moeten deze uitzonderingen niet automatisch worden overgenomen. Dan zou men de facto immers tot een situatie komen die minstens even streng is als de huidige. Dit ontwerp van decreet is dus een stap vooruit mits de uitzonderingen op het systeem van gecontroleerd vrij verkeer niet worden omgezet in het Vlaamse decreet. De finale waardering van de uitvoerregeling zal afhangen van de concrete toepassing van het decreet.

Voor de transacties binnen de EU pleit hij voor een zo veralgemeend mogelijk gebruik van de algemene vergunningen. Er blijven dan immers wel degelijk nog controlemogelijkheden, maar dan vooral ex post en via de certificering van de afnemers van de producten. Bijkomende uitzonderingen kunnen eventueel worden gecreëerd voor gevoelige goederen.

Een gevoelig punt is de mogelijkheid om in de algemene vergunning beperkingen op te leggen aan de wederuitvoer na overbrenging. De heer Couttenier benadrukt dat dergelijke wederuitvoerclausules commercieel zeer schadelijk zijn en dat ze uiteindelijk weinig reëel effect hebben. Voor bevriende landen moet het in elk geval mogelijk zijn om te werken zonder beperkingen. De uitzondering voor de NAVO-landen werd al opgenomen in het ontwerp van decreet. Voor de Wassenaarlanden is een KB of een MB nodig. Voor sommige landen, bijvoorbeeld Oekraïne, kan een uitzondering wenselijk zijn. De Wassenaarafpraak rond de invoercertificaten moet worden gerespecteerd. Daarbij stelt men vertrouwen in een internationale partner die bepaalde certificaten aflevert.

De beoordeling van de eindgebruiker dient te gebeuren op het moment van de aanvraag. In de praktijk is het voor een individueel bedrijf immers onmogelijk om dit te blijven opvolgen. De spreker is er in elk geval van overtuigd dat de Vlaamse bedrijven te goeder trouw handelen.

Het is goed dat de EU-lijst voor de uitvoer als basis wordt gebruikt. Het is aanvaardbaar dat het decreet het opstellen van een aanvullende lijst voor ordehandhavingsmateri-

aal mogelijk maakt, mits dit strikt toegepast en beperkt geïnterpreteerd wordt. Het dient echter te gaan om echt repressiemateriaal, zoals bepaald in Europese sanctieregimes. Hij betreurt dat het huidige ontwerp van decreet nog voorziet in een catch-allbepaling. Voor 'dual use'-goederen, die militair kunnen worden gebruikt en die kritisch zijn in bepaalde systemen, moet er een vergunning worden aangevraagd op basis van de Europese verordening rond 'dual use'-goederen, welke een uitgebreide lijst van 'dual use'-goederen bevat die regelmatig wordt geactualiseerd. Het creëren van een aparte categorie 'dual use'-goederen via de catch-all vormt volgens hem een probleem. Vaak worden daarmee bepaalde landen geïsoleerd. De extra verplichtingen die kunnen worden opgelegd bij wederuitvoer, moeten volgens hem in elk geval kunnen wegvallen voor bevriende landen. Deze catch-allbepaling zorgt voor veel onzekerheid. Hij kan wel akkoord gaan met een antimisbruikbepaling die moet voorkomen dat bedrijven de reglementering ontwijken door de specificatie van goederen lichtjes te moduleren. De formulering van de catch-all in de tekst van het ontwerp is een stap vooruit. Veel zal echter afhangen van de interpretatie in de praktijk.

Vandaag bestaat er in Vlaanderen een vrij verregaande transparantie, meer zelfs dan in andere EU-lidstaten. Het bedrijfsleven vindt dit aanvaardbaar mits men erin slaagt de concrete bedragen van de transacties minder zichtbaar te maken. Dat is immers interessante informatie voor de concurrentie.

Hij besluit dat dit ontwerp van decreet een stap vooruit kan zijn, zeker voor de intracommunautaire transacties. Een veralgemeend gebruik van de algemene vergunningen zal leiden tot gelijke mededingingsvoorwaarden – een 'level playing field' – binnen Europa. De catch-allbepaling mag niet opnieuw evolueren naar een specifiek Vlaams 'dual use'-systeem, naast het Europese. De lijst van ordehandhavingsmateriaal moet beperkt worden tot die goederen die echt ordehandhavingsmateriaal zijn. Men mag dit niet gebruiken om aparte categorieën te creëren. Vooral de bepalingen rond de wederuitvoer zijn potentieel zeer schadelijk.

1.4. *Pax Christi*

De heer *Stijn Van Bever*, dienst Geweldpreventie Pax Christi Vlaanderen, wijst erop dat dit ontwerp van decreet moet zorgen voor de omzetting van een Europese richtlijn uit 2009 in de regionale wetgeving. Deze richtlijn regelt de liberalisering van de Europese binnenmarkt en de harmonisering van de criteria betreffende de in-, uit- en doorvoer en de overbrenging van defensiegerelateerde producten.

Bij de Vlaamse wapenexport gaat het vooral om hoogtechnologische componenten voor wapensystemen, bestemd voor de Europese industrie. De eindbestemming van deze producten is zelden bekend. De vredesbeweging is van oordeel dat de grootste uitdaging voor het beleid erin bestaat om binnen een geliberaliseerde Europese binnenmarkt de controle te behouden over de extracommunautaire handel en wederuitvoer van de Vlaamse goederen. Daarom is het met name belangrijk dat het decreet bepalingen bevat rond sterke controlemechanismen en een transparante rapportering.

Namens Pax Christi zal hij het hebben over vijf aandachtspunten: de controle van het eindgebruik, de aanvullende lijst bij de Europese lijst van militair materiaal en de catch-allclausule, een transparante rapportering, duidelijkheid over de intellectuele eigendomsrechten en de kwestie van de tussenhandel.

Inzake de controle van het eindgebruik merkt hij op dat de overbrenging van defensiegerelateerde goederen binnen de EU voornamelijk zal gebeuren via algemene vergunningen. Daar is geen controle op het eindgebruik aan gekoppeld. Daardoor dreigt men bij uitvoer uit de EU het zicht te verliezen op het traject van de goederen. Zo kunnen die via de wederuitvoer terechtkomen op problematische bestemmingen. Dit illustreert hij aan de hand van twee casestudy's, namelijk de Arabische Lente en Tsjaad.

De Vlaamse industrie heeft de voorbije jaren veel militair materiaal geleverd aan het Midden-Oosten en aan de Golfstaten. Uit rapporten van de Vlaamse controledienst blijkt dat er vergunningen werden afgeleverd voor onderdelen van pantservoertuigen die bestemd waren voor Bahrein, Saoedi-Arabië of de Verenigde Arabische Emiraten. De laatste vergunningen dateren van december 2010, enkele weken vóór het begin van de Arabische Lente. Daarbij ging het om de levering van rupsbanden aan het Turkse bedrijf FNSS dat moderniseringscontracten heeft met verschillende Golfstaten. De voertuigen in kwestie waren prominent zichtbaar bij de onderdrukking van de protesten in Bahrein. De Vlaamse minister-president stelde in een reactie dat Vlaanderen sinds 2007 geen wapens meer heeft uitgevoerd naar het Midden-Oosten. De vraag is echter wat pantservoertuigen waard zijn zonder rupsbanden, controleschermen en richtsystemen, de onderdelen die in Vlaanderen worden vervaardigd. In dit geval gaat het om de uitvoer van defensiegerelateerd materiaal via Turkije, een bevriend land. Ook via intra-Europese transfers kunnen onderdelen van wapensystemen dus op problematische bestemmingen terechtkomen.

In Tsjaad monopoliseert het regime van president Déby de (militaire) macht sinds 1990. Dit regime wordt beschuldigd van wanbeleid en van mensenrechtenschendingen. Sinds 2003 bestaat er in het land een voordurende conflictsituatie. De situatie in Tsjaad is sterk gelieerd aan die in het aanpalende Darfour. Bij verschillende soortgelijke conflicten in Afrika werd geopteerd voor een wapenembargo. Wapenleveringen leiden immers tot het voortduren of het escaleren van gewapende confrontaties. Bovendien heeft het VN-panel dat de naleving van het wapenembargo in Darfour verzekert, opgemerkt dat het wapenembargo wordt omzeild doordat wapens vanuit Tsjaad in Soedan terechtkomen. Daarom vroeg het panel een uitbreiding van het wapenembargo naar Tsjaad, maar dat werd niet aanvaard door de Veiligheidsraad. Sommige lidstaten van de Europese Unie weigerden in 2006 en 2007 vergunningen voor de export van militair materieel naar Tsjaad. Volgens de gegevens van het Stockholm International Peace Research Institute lag de wapenimport in Tsjaad in de periode 2003-2008 vijf maal hoger dan in de periode 1999-2003. In 2007 en 2008 ontving de regering van Tsjaad 82 uitgebouwde gewapende voertuigen van het type AML-90, Eland MK 7 met 90 mm-kanonnen. De militaire goederen werden via Frankrijk aan Tsjaad geleverd, maar zijn afkomstig uit ons land. Het Waalse bedrijf Sabiex kocht deze voertuigen in 1999 van het Zuid-Afrikaanse leger, bouwde ze om en verkocht ze door. De import van deze voertuigen in ons land wordt geregistreerd in de VN-register voor conventionele wapens. De export naar Frankrijk of Tsjaad wordt echter niet geregistreerd. De directie van Sabiex verklaarde dat de Waalse Regering de verkoop van de voertuigen aan Frankrijk goedkeurde. De Waalse instanties verklaarden echter dat ze niet waren ingelicht over het feit dat Tsjaad de eindbestemming was. Daarvoor hadden ze geen vergunning afgeleverd. De Waalse Regering zou wellicht geen vergunning hebben gegeven voor de uitvoer naar Tsjaad. Daarom werden de voertuigen uitgevoerd naar Frankrijk, waar er een permissiever klimaat bestaat tegenover de ex-kolonie.

Het gaat in dit concrete geval weliswaar om een Waals bedrijf, maar een en ander is toch een typisch gevolg van een geïnstitutionaliseerd gebrek aan controle op het eindgebruik zoals dat nu ook in Vlaanderen dreigt te ontstaan. De heer Van Bever benadrukt dat elke lidstaat, binnen het kader van de EU-gedragscode, vrij is om zijn exportcriteria te verstrengen. Zonder controle op het eindgebruik kan een strenge toepassing van de criteria echter omzeild worden door het defensiemateriaal eerst uit te voeren naar een lidstaat die permissiever is in zijn interpretatie van de Europese gedragscode. Vanuit die lidstaat kan dan de export buiten Europa gebeuren. Het is dan ook verre van denkbeeldig dat de defensie-industrie in Europa zich zal richten op de lidstaat met de zwakste controle.

Daarom vraagt Pax Christi dat de Vlaamse Regering een systeem van exportcontrole zou ontwikkelen om te voorkomen dat Vlaams defensiemateriaal terechtkomt op problematische bestemmingen. Pax Christi vraagt met name de invoering van een meldingsplicht bij de uitvoer of de wederuitvoer uit de EU. Dat betekent slechts een minimale admini-

stratieve last en het houdt geen uitvoerbepanking in voor de industrie. Het zal de Vlaamse Regering wel in staat stellen om haar beleid bij te stellen indien blijkt dat Vlaams defensiegerelateerd materiaal via een andere Europese staat op problematische bestemmingen terecht komt. Pax Christi vraagt dat dit systeem zou gelden voor de hele duur van de vergunning en voor alle vergunningen.

Voor defensiegerelateerde goederen die onder vergunning geplaatst worden is de EU-lijst voor intra- en extracommunautaire handel het referentiepunt. Elke lidstaat kan hieraan echter een aanvullende lijst toevoegen. In het voorontwerp van decreet was het opmaken van een aanvullende lijst van andere goederen specifiek bestemd voor militair gebruik mogelijk gemaakt. In het finale ontwerp is die bepaling echter niet meer terug te vinden. Zonder een aanvullende lijst wordt een groot deel van deze export vanuit Vlaanderen echter onzichtbaar. Het gaat daarbij overigens niet alleen om de vaak aangehaalde wc-potten, maar vooral om zaken als luchthavenverlichting, beeldschermen en telecommunicatie. Veel van die dingen worden ingebouwd in grotere militaire systemen zoals militaire helikopters, schepen, vliegtuigen en werkstations. De beeldschermen zijn een typevoorbeeld van goederen die uitgevoerd worden met als eindbestemming de defensie-industrie, waar ze ingebouwd worden in wapentuig dat verder uitgevoerd wordt. Gezien de toenemende vermenging van civiele en militaire technologie vindt Pax Christi het uiterst belangrijk dat er een aanvullende Vlaamse lijst wordt opgesteld of dat er een catch-allclausule blijft bestaan.

De rapportering blijft eigenlijk vrij summier en onvoldoende transparant. Voor de algemene vergunningen wordt er in het rapport bijvoorbeeld geen bestemming of land van bestemming vermeld, wat nochtans wel het geval is in de Europese COARM-rapporten. Het werken met productcategorieën en -identiteiten hindert ook de visie van het parlement en het publiek bij de controle via de rapporten.

Voor wat de kwestie van de intellectuele eigendomsrechten betreft, haalt de heer Van Bever het – recent nog in deze commissie ter sprake gekomen – geval van de vliegsimulator van Barco-Elbit aan. Deze simulator werd ontwikkeld in Vlaanderen, maar de productie ervan verliep via Barco USA en het Israëliëse Elbit. Er bestaat geen duidelijkheid over de intellectuele eigendomsrechten. Binnen de huidige meerderheid is er al discussie geweest over de repercussies daarvan. Het nieuwe decreet brengt hierover nog onvoldoende duidelijkheid.

De problematiek van de tussenhandelaren blijft insgelijks voluit bestaan. Momenteel krijgen zij een vergunning via de FOD Justitie. Er is echter geen reële controle op hun activiteiten. Daarom roept Pax Christi de verschillende betrokken beleidsniveaus – federale overheid, gewesten en provincies – op om afspraken te maken rond de bevoegdheidsverdeling.

1.5. VOS-Vlaamse Vredesbeweging

De heer *Philippe Haeyaert* van VOS-Vlaamse Vredesbeweging, verklaart zich ten volle te kunnen aansluiten bij de adviezen van het VVI over zowel het ontwerp als het voorstel van decreet. Hij sluit zich ook aan bij de opmerkingen van Pax Christi over de noodzaak van een degelijke controle op het eindgebruik en onderschrijft eveneens de noodzaak van een tweesporenbeleid.

VOS vraagt ook heel in het bijzonder aandacht voor de problematiek van de controle op goederen in transit en pleit voor degelijke afspraken tussen de federale en de regionale regelgever inzake onderlinge afstemming met betrekking tot de erkenning van de tussenhandelaren.

In verband met artikel 26 van het ontwerp van decreet laat hij nog opmerken dat VOS-Vlaamse Vredesbeweging niet kan aanvaarden dat defensiegerelateerd materiaal een eindbestemming zou krijgen op plaatsen waar kinderarbeid voorkomt of waar kinderen gebruikt worden als kindsoldaten.

Aangezien de meeste punten reeds door de voorgaande sprekers werden behandeld en hij niet nodeloos in herhaling wil vervallen, verwijst de heer Haeyaert voor het overige naar een tekst die zijn organisatie in deze heeft opgesteld en die hij beschikbaar stelt om op te nemen in bijlage bij het verslag van de hoorzittingen.

Afsluitend meent de spreker ook dat Vlaanderen de herdenking van de Eerste Wereldoorlog moet benutten om zich te profileren als vredesambassadeur die bezorgd is over de uitvoer van defensiemateriaal en defensiegerelateerd materiaal. Hij wenst dat ook de federale overheid en de Europese Unie daar werk van maken in de periode 2014-2018. Dat is een belangrijke factor om de uitvoering van dit decreet tot een succes te maken.

2. Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden

De heer *Jan Roegiers* heeft begrepen dat de heer Couttenier van oordeel is dat er geen extra verplichtingen zouden mogen zijn bij wederuitvoer na overbrenging bij een gekende eindgebruiker in bevriende landen. Als bevriende landen omschreef hij de NAVO-landen en de Wassenaarlanden. De richtlijn zelf bepaalt dat er voor de NAVO-landen geen bijkomende voorwaarden mogen worden opgelegd. Voor de Wassenaarlanden pleit de heer Couttenier voor de mogelijkheid van uitzonderingen, bijvoorbeeld voor een land als Oekraïne. Betekent dit dat er in zijn visie dan zonder problemen verder uitgevoerd mag worden naar Rusland, of moet er ook voor dat land een uitzondering worden gemaakt? Kan men de lijst van de bevriende landen niet beter gewoon beperken tot de NAVO-landen?

De spreker heeft ook begrepen dat volgens de heer Couttenier de huidige catch-allbepaling problematisch is. 'Dual use' wordt in het voorliggende ontwerp van decreet gedefinieerd als alle voor militair gebruik dienstige materialen die als middel tot geweldpleging kunnen worden ingezet in een gewapend conflict of in een soortgelijke situatie van geweld. Is die definitie dan onvoldoende voor de heer Couttenier of wil hij die definitie schrappen om 'dual use' zonder enige restrictie mogelijk te maken?

Mevrouw *Sabine Poleyn* heeft begrepen dat volgens de heer Ide de toepassing van dit decreet door de douane niet evident zal zijn. Een en ander zal er waarschijnlijk ook niet gemakkelijker op worden van zodra ook de andere gewesten een eigen wapenhandeldecreet aannemen. Daarom vraagt ze zich – nog los van eventuele vormingsbehoeften – af of er geen nood is aan een duidelijke afstemming tussen de verschillende overheden. Heeft de heer Ide desgevallend suggesties over hoe een dergelijke afstemming er zou kunnen of zou moeten uitzien?

Haar interpretatie van de opmerking over de tussenhandel is dat het eigenlijk geen zin heeft om initiatieven te nemen. Malafide handelaren zullen immers nooit een vergunning aanvragen. Men creëert desgevallend dus alleen bijkomende administratieve last. Is dat een correcte interpretatie?

De heer Couttenier heeft gesteld dat een aanvullende lijst voor de ordehandhaving kan mits die maar goed afgebakend is. Bedoelt hij daarmee dat, bijvoorbeeld, kogelvrije vesten wel onder die regeling vallen, maar ander veiligheidsmateriaal, dat ook buiten de militaire sfeer kan gebruikt worden (materiaal dat bijvoorbeeld ook door brandweerdiensten kan gebruikt worden) niet? Waar trekt men de grens? Dat lijkt niet evident.

Ten slotte komt het het lid voor dat de opmerking van de heer Haeyaert aangaande de problematiek van de kindsoldaten toch al wordt ondervangen in artikel 28 van het ontwerp van decreet. Of meent VOS dat deze bepaling niet adequaat is?

De catch-all blijft blijkbaar een moeilijk punt, maar mevrouw Poleyn meent wel te mogen vaststellen dat zowel de industrie als de vredesbeweging kan leven met een goed afgebakende catch-all, die zijn doel niet voorbij schiet.

De heer *Marc Hendrickx* had graag vernomen of de sprekers weet hebben van de stand van zaken bij de andere gewesten voor wat eventuele nieuwe wapenhandelregelgeving betreft. Persoonlijk heeft hij alleszins geen weet van die initiatieven.

Met betrekking tot mogelijk misbruik van de catch-allclausule, had het lid graag vernomen hoe men zulks meent te kunnen aanpakken. Wordt er gepleit voor een uitbreiding van de begeleidende lijst?

Voor wat de problematiek van de kindsoldaten betreft, is ook de heer Hendrickx de mening toegedaan dat artikel 28 van het ontwerp van decreet in deze heel veel kan ondervangen.

Afsluitend drukt hij zijn verbazing uit over het feit dat VOS in zijn tekst pleit voor een soort gemeenschappelijk decreet met Brussel en Wallonië. Dat is een piste die toch wel enige toelichting vereist.

De heer *Bart Caron* oppert ten principiële titel dat wapenhandel misschien toch efficiënter op federaal niveau zou geregeld worden. Dat valt alleszins te verkiezen boven een land met drie verschillende regelingen (want de andere gewesten zijn wel degelijk bezig met het ontwerpen van een eigen regeling), waar bedrijven – zoals trouwens ook voor Europa geldt – zich vestigen waar de voor hen meest gunstige regeling geldt. Met onze bevoegdheidsverdeling lokt men dit soort van ‘shoppen’ bijna uit.

In het verlengde daarvan had het lid graag van de heer Couttenier vernomen of het niet logisch is dat het Europese land met de meest soepele uitvoerregeling als uitvalsbasis zal worden gebruikt voor de meer delicate operaties. Bestaat zo het gevaar niet dat de meest soepele regeling de norm wordt van het ‘level playing field’ waar de sector om vraagt? Zelfs de Verenigde Staten hebben een strengere wederuitvoerregeling dan dit ontwerp, dat het oordeel overlaat aan zogenaamde bevriende naties.

De sector vindt de rapportageverplichtingen aanvaardbaar maar pleit er anderzijds toch voor om geen bedragen te vernoemen. Nochtans zijn het enkel algemene bedragen en zijn er voor heel wat wapenonderdelen geen Vlaamse concurrenten. Kan de heer Couttenier hard maken dat de publicatie van die cijfers wel degelijk een concurrentienadeel opleveren?

Voorts vraagt de heer Caron of de heren Van Bever, Hayaert en Ide bijkomende specifieke decretale bepalingen vragen over intellectuele eigendomsrechten en de tussenhandel.

Met betrekking tot de vraag aangaande de uitzonderingen op de beperkingen bij wederuitvoer, legt heer *Freek Couttenier* uit dat Agoria ervoor pleit om gebruik te maken van die – in het ontwerp van decreet voorziene – mogelijkheid ten aanzien van de Wassenaarlanden, met dien verstande dat er mogelijks inderdaad gediscussieerd kan worden over een of twee gevallen. Hij wijst erop dat er ten aanzien van die Wassenaarlanden nu al gewerkt wordt met importcertificaten, hetgeen impliceert dat men de betrokken overheden in deze voldoende vertrouwt.

Specifiek voor wat Rusland betreft, stellen er zich in de praktijk geen problemen omdat dat land inzet op het ontwikkelen van de eigen industrie op alle voor hen belangrijke ter-

reinen. Er wordt daar duidelijk een beleid van ‘capacity building’ gevolgd. Alleen daarvoor al is het geen belangrijke handelspartner voor de betrokken Vlaamse bedrijven.

Daarop inpikkend laat de heer *Jan Roegiers* opmerken dat het wat vreemd overkomt om met een basislijst (bestaande uit de NAVO-lidstaten plus de Wassenaarlanden) te werken, waar men blijkbaar op voorhand al uitzonderingen op wil maken.

De heer *Freek Couttenier* repliceert daarop dat het de Vlaamse Regering is die kiest voor uitzonderingen. Dat is ook niet geheel onlogisch aangezien er met de Wassenaarlanden afspraken zijn. Het zijn ook die landen die de lijsten en reviews opstellen. Maar de facto komt de groep van de bevriende landen grosso modo overeen met de NAVO-landen en de Wassenaarlanden. Een decreet zonder een dergelijk referentiepunt is moeilijk denkbaar.

Hij vervolgt dat de sector inderdaad liever geen catch-all heeft, maar meer heil ziet in een toepassing van de ‘dual use’-lijst waarover internationale consensus bestaat. Daarop staan immers de goederen die cruciaal zijn voor de systemen, zoals processoren van een bepaalde kracht en meettoestellen met een bepaalde precisie. De meeste schermen die geëxporteerd worden, zijn zowel in civiele als militaire toepassingen bruikbaar en dus niet kritisch voor een militair systeem. De lijsten en de ‘dual use’-verordening worden geregeld aangepast. Een aanvullende antimisbruikbepaling tegen bedrijven die opzettelijk bepaalde specificaties zouden veranderen om niet onder de lijst te vallen, is overigens wel zinvol.

De heer *Couttenier* legt uit dat handhavingmaterieel heel duidelijk is omschreven in de sanctieregimes van de Unie. Het materieel in kwestie heeft een repressief karakter en is niet bedoeld voor het verzekeren van de civiele veiligheid.

De spreker vervolgt met de opmerkingen over de Verenigde Staten. De gemaakte vergelijking gaat zijns inziens niet op. Dat land exporteert immers volledige systemen, wat een heel andere benadering vergt dan de uitvoer van componenten. Het is normaal dat de Verenigde Staten controle willen houden op de einduitvoer. De Verenigde Staten gebruiken die controle overigens ook om hun eigen bedrijven te steunen. Ze hebben trouwens ook een uitzonderingsbepaling, de zogenaamde de minimisregeling. Daardoor moeten onderdelen die maar een fractie van de waarde van het volledige systeem vertegenwoordigen, geen vergunning hebben. De meeste Vlaamse producten vallen daaronder. De VS werkt ook met lijsten van personen, waarmee ze geen transacties doen. Daarenboven zijn er heel wat controlediensten. Kortom, de vergelijking gaat absoluut niet op.

Als er veel bedrijven zouden verhuizen om onder de soepelste regeling te vallen, stelt er zich volgens de heer *Couttenier* een politiek probleem. Hoewel die vrees volgens de spreker buitensporig is. Het is immers niet zo gemakkelijk om een bedrijf te verhuizen. Het is integendeel net de bedoeling om een gecontroleerd systeem van vrije transacties in de EU te krijgen. De uiteindelijke exporteur van het systeem zal dan politiek afgerekend worden op zijn controle. Dat is de essentie van een Europees veiligheidsbeleid. De toeleveranciers zijn niet in staat om de doorvoer- en uitvoertransacties te controleren. Een groot bedrijf wil overigens ook niet afhankelijk zijn van de toestemming van elke lidstaat die een onderdeel levert. Ondernemingen zullen toeleveranciers die systematisch dergelijke clausules in hun contract plaatsen, niet meer gebruiken. De Vlaamse overheid moet haar verantwoordelijkheid dus zelf nemen.

Het vermelden van exacte bedragen – eigenlijk commerciële informatie – is voor bedrijven vervelend, maar meestal niet onoverkomelijk. De heer *Couttenier* ziet overigens ook niet in hoe die cijfers het parlement kunnen helpen, maar het is in de meeste gevallen geen struikelblok. De sector kan leven met de huidige praktijk hoewel die, zeker in vergelijking met de buurlanden, vrij streng is.

De heer *Filip Ide* legt de bestaande controleregeling uit. In praktijk controleren de parketten slechts een beperkt aantal zaken. Er zijn nooit gespecialiseerde substituten, de procedures duren lang en hebben weinig resultaat. De douanediens in Antwerpen en Zaventem behandelden wél veel zaken en snel, maar meestal komen ze uit op minnelijke schikkingen die intern worden afgehandeld. Dat maakt dat er totaal geen rechtspraak is over de bestaande federale wet, dus weinig precedentes en weinig voorbeelden. Vanuit juridisch oogpunt is dat bepaald geen optimale situatie. Hetzelfde geldt trouwens voor de federale Wapenwet uit 2006. De spreker ontwaart een algemene afkeer van heel technische regelgeving. Een decreet met strafbepalingen is mooi op papier, de uitvoering is een andere zaak. Daarom stelt de spreker voor om zeker een soort van samenwerkingsakkoord te sluiten met de douane, anders zal die haar eigen gang gaan. Voorts zou het goed zijn contact te nemen met het College van Procureurs-Generaal, om hen warm te maken voor de regeling, zodat ze deze desnoods bij wege van omzendbrief ter attentie van de parketten kunnen brengen. De spreker vraagt daarnaast ook een degelijke vorming van de betrokken ambtenaren. Dat geldt trouwens ook voor andere Vlaamse bevoegdheden.

De heer *Ide* wijst er verder op dat hij zeker niet gesteld heeft dat de tussenhandel maar op zijn beloop moet worden gelaten. Hij is voorstander van een goede regeling van de tussenhandel, maar is tegen symboolwetgeving waarvan op voorhand duidelijk is dat ze niet controleerbaar is. Een vergunningstelsel op zich volstaat echt niet. Als een bedrijf enkel een kantoor heeft in België, maar er geen goederen passeren, zal het die handel niet aangeven. Want dan doet het zichzelf enkel problemen aan. Maar de sector zelf heeft ook geen oplossing voor dit probleem.

Vanuit zijn ervaring heeft de heer *Ide* kunnen vaststellen dat het noorden en het zuiden van dit land er een totaal andere mentaliteit op nahouden op gebied van wapens. Een fenomeen dat zich overigens ook op tal van andere domeinen voordoet. Naar aanleiding van het recente schietincident in Luik, was er overleg tussen Frans- en Nederlandstaligen over het bestrijden van de illegale wapenhandel. Daar bleek nog maar eens de patstelling tussen beide gemeenschappen. Nochtans ging het enkel over evidente maatregelen, onder meer over het sluiten van een soort achterpoortje, of toch minstens een doorgang, tussen het legale en het illegale circuit. De tegenargumenten van de Franstaligen waren niet echt rationeel maar leken zich eerder in de emotionele sfeer te situeren. Doordat in het federale systeem één partij het vetorecht heeft, is er geen vooruitgang mogelijk. Daardoor heeft de heer *Ide* ook zo zijn twijfels bij de regelingen die Brussel en Wallonië aan het uitwerken zouden zijn. Naar aanvoelen van de spreker zeggen de Franstaligen enkel dat ze een regeling willen. In werkelijkheid wachten ze liever op de Vlaamse regeling om er elementen uit over te nemen en af te zwakken. Maar dat ligt in ieder geval niet aan de bevoegde administraties, die willen wel vooruit. Op Waals niveau hebben de ambtenaren echter minder in de pap te brokken. Ook dat is een verschil in cultuur. De Brusselse situatie is nog anders, daar hebben ze deels de noordelijke efficiëntie, maar ze worden afgeremd door hun ingewikkelde structuur. Sowieso zal ook die regeling een afkooksel zijn van de Vlaamse.

De heer *Philippe Haeyaert* beaamt dat kinderarbeid tegen de mensenrechten ingaat. Als in het land van eindgebruik kinderarbeid wordt geëxploiteerd, moet België daar beducht voor zijn, het heeft immers het Verdrag inzake de Rechten van het Kind ondertekend.

De heer *Stijn Van Bever* stelt dat Pax Christi wel degelijk voorstander is van het inschrijven van de intellectuele eigendomsrechten in het decreet. Dat zou discussies vermijden.

De heer *Filip Ide* heeft daar principieel niets op tegen, maar waarschuwt opnieuw voor decretale bepalingen waarvan de toepassing niet kan worden gecontroleerd.

De heer *Karim Van Overmeire* vraagt de heer *Baum* te reageren op de stelling dat ook democratische regeringen die de mensenrechten respecteren, behoefte hebben aan een

minimumcapaciteit aan wapens om hun gezag uit te oefenen. De meest gruwelijke conflicten spelen zich immers af in landen zonder centraal of georganiseerd gezag. Een minimum aan geweldcapaciteit is met andere woorden noodzakelijk voor de interne overleving van staten. Naast het economische, het strategische en het ethische spelen er dus ook andere overwegingen.

De heer *Tomas Baum* zegt dat door de bevoegdheidsverdeling Vlaanderen zich vooral op de economische en ethische aspecten van wapenexport richt. De strategische aspecten van veiligheidsbeleid en dergelijke, zitten nog steeds op federaal vlak. Nochtans is ook de strategische dimensie belangrijk. Vlaanderen is inderdaad kleiner dan de VS maar als Belgisch gewest toch ook een deel van de NAVO en de EU, en kan wel degelijk rekening houden met de strategische dimensie. In die zin pleit de spreker voor een symbolisch Vlaams buitenlands beleid.

Het feit dat bepaalde staten moeite hebben om een centraal gezag te vestigen, heeft vaak ook te maken met de arbitraire koloniale grenzen. Daarnaast bestaat er een Europese gemeenschappelijke positie, een opwaardering van de gedragscode, waarin onder meer het respect voor het internationale humanitaire recht, voor het oorlogsrecht, is opgenomen. In deze is het verschil tussen strijders en niet-strijders relevant. Die criteria kunnen zelfs voor de zogenaamde 'failed states' toegepast worden. Het is evident dat een staat bij voorkeur zelf de capaciteit heeft voor ordehandhaving. Internationaal zijn er mogelijkheden om hen hierin bij te staan.

De heer *Jan Roegiers* wijst de heer *Ide* op de kwestie van de verregaande bewapening van particulieren, soms legaal, soms illegaal. België wordt in andere landen genoemd als een draaischijf van illegale wapenhandel. Kan de Vlaamse decreetgever bepaalde achterpoortjes sluiten? Kan hij helpen om de illegale wapenbezit te bestrijden?

De heer *Filip Ide* vreest dat er geen pasklare oplossingen bestaan. Hij wijst erop dat de Franstaligen – een beetje zoals de Amerikanen – wapenbezit zien als een soort grondrecht. De sleutelbevoegdheden zijn nog altijd federaal. De gewesten of de gemeenschappen kunnen zijns inziens – mits ze tenminste eensgezind zijn – alleen bepaalde aspecten temperen. Zo kunnen ze het wapengebruik in de jacht wel degelijk nog wat strenger aan banden leggen. Een andere mogelijkheid zijn striktere beperkingen aan het soort wapens dat sportschutters gebruiken. Ook door ingrepen in de economische en milieureglementering zijn er mogelijkheden. Schietstanden zijn bijvoorbeeld ook onderworpen aan de milieuregelgeving. Het kleiduifschieten is zo in Vlaanderen vrijwel volledig verdwenen door de milieureglementeringen. Zulks kan op zich natuurlijk ook weer niet de bedoeling zijn, maar een totale wetteloosheid is alleszins uit den boze. Wapenbezitters krijgen doordat ze met wapens omgaan ook een gevoel van macht. Daarom ook hebben ze de neiging zich zaken te permitteren die niet door de beugel kunnen. Er is, vooral in Wallonië, een grote overlapping tussen de legale en de illegale wapenhandel. Er zijn legale wapenhandelaars die zich zowel bezighouden met het witwassen als met het zwartwassen van wapens. Het is ongetwijfeld mogelijk om bepaalde praktijken tegen te gaan, of zelfs maar te ontmoedigen, maar dat vergt studie.

De heer *Jan Roegiers* wil weten of de heer *Ide* daarmee bedoelt dat het beter is iets langer over dit ontwerp van decreet te doen en er nog enkele zinvolle bepalingen aan toe te voegen.

Volgens de heer *Filip Ide* vormt dit een geheel aparte materie die best niet in het voorliggende decreet wordt verwerkt. Wat dat betreft zou Vlaanderen beter in andere decreten ingrijpen. Een en ander zou overigens inderdaad nog heel wat studiewerk vergen, maar het ware niet wijs om de hier behandelde materie daarvan te laten afhangen. Hij waarschuwt overigens ook tegen een radicale opsplitsing van de hele wapenwetgeving. Dan zullen bedrijven en particulieren de regio met de meest gunstige regeling opzoeken. Een fenomeen

meen dat zich nu trouwens al in zekere mate voordoet. In de mate dat de verschillen tussen de deelstaten nog sterker zouden worden, mag men niet onderschatten hoeveel wapenliefhebbers en -bedrijven het ervoor over zouden hebben om naar Wallonië te verhuizen.

Afsluitend dankt de *commissievoorzitter* de sprekers voor de duidelijke manier waarop zij hun standpunten hebben naar voor gebracht en voor de open manier waarop zij de vragen van de commissieleden hebben beantwoord.

II. HOORZITTING VAN DINSDAG 6 MAART 2012

1. Eerste reeks van uiteenzettingen door de genodigden

1.1. *Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen*

De heer *Freddy Evens*, secretaris van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen verduidelijkt dat de toelichting die hij zal geven gebaseerd is op het advies dat de SARiV in mei 2011 heeft uitgebracht op het voorontwerp van decreet dat toen voorlag (advies 2011/11). Met verschillende opmerkingen uit het advies werd rekening gehouden bij de finale herziening van de tekst van het ontwerp van decreet. De raad heeft dan ook geen nieuw standpunt meer ingenomen over de aangepaste tekst van het ontwerp van decreet of over het voorstel van decreet. In zijn toelichting zal hij zich beperken tot de opmerkingen op de hoofdlijnen.

De SARiV vindt het in elk geval positief dat in Vlaanderen een alomvattend wettelijk kader wordt gecreëerd voor de wapenhandel. Tegelijkertijd wordt ook gezorgd voor de omzetting van de ter zake geldende Europese regelgeving. De termijn voor de omzetting van richtlijn 2009/43 verstreek overigens reeds op 30 juni 2011. De toepassing ervan moet gebeuren vanaf 30 juni 2012. De tijd dringt dus wel degelijk.

Dit ontwerp van decreet draagt bij tot het creëren van een gelijk Europees speelveld ('level playing field'). Toch blijft er nog heel wat werk aan de winkel, met name voor wat betreft verdere afstemming tussen de lidstaten over uitvoering, informatiedeling en dergelijke meer. De SARiV hoopt overigens dat men het gelijke speelveld nog naar een hoger niveau zal kunnen tillen door ook werk te maken van een Europese regelgeving rond de extra-communautaire handel. Voor wat België betreft, moet elk gewest een eigen regelgeving uitwerken. Zo zullen er wellicht drie verschillende procedures tot stand komen. Daarom pleit de Raad ook voor overleg tussen de deelstaten. Dat moet het 'shoppen' tussen regionale regelgevingen voorkomen en de bijkomende administratieve werklast voor de bedrijven beperken.

De tussenhandel is niet opgenomen in het ontwerp van decreet omdat die nog steeds een bevoegdheid is van de federale overheid. De raad pleit voor homogene bevoegdheidspakketten en voor duidelijke afspraken. Indien men afsprekt dat de tussenhandel toch beter door de gewesten wordt geregeld, dan moet dit in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 worden ingeschreven.

De SARiV vindt ook dat het decreet moet uitgaan van een goed evenwicht tussen internationale veiligheidsoverwegingen en ethische overwegingen zoals daar zijn het respect voor de mensenrechten en conflictbeheersing. Tegelijkertijd moet men ook rekening houden met de economische belangen van de Vlaamse bedrijven. De raad meent dat dit evenwicht wordt gerealiseerd in dit ontwerp van decreet. Illustratief hiervoor is het feit dat de raad er in geslaagd is om een advies te formuleren waarover de verschillende actoren waaruit hij is samengesteld – ngo's, vakbonden en het bedrijfsleven – het eens zijn.

Aangezien de elementen 'eindgebruik' en 'criteria voor uit- en doorvoer' zowel in het decreetsonderdeel over handel in militair materieel als in het decreetsonderdeel over han-

del in civiele vuurwapens aan bod komen, is de raad in zijn advies eerst ingegaan op deze twee specifieke aandachtspunten.

Dat inzake eindgebruik een aantal begrippen nu duidelijk worden gedefinieerd, bij voorbeeld het land van bestemming, het land van eindgebruik, de bestemming en de eindgebruiker, vormt een voor de hand liggend pluspunt. De andere definities in het ontwerp van decreet zijn afgestemd op de vigerende EU-definities. Dat is een hele stap voorwaarts in vergelijking met de federale wetgeving van 1991.

Het ontwerp van decreet gaat verder uit van een absolute informatieverplichting over het eindgebruik en de eindgebruiker in de aanvragen. De definities houden ook rekening met het feit dat veel Vlaamse bedrijven toeleverancier zijn van onderdelen die deel uitmaken van een grotere waardeketen. Daardoor is het soms moeilijk om de eindgebruiker te kennen. Een wederuitvoerverbintenis zal verplicht zijn als er bezorgdheid is over de eindgebruiker, over het gevoelige karakter of over de efficiëntie van het exportcontrolesysteem van het land waarnaar de goederen worden uitgevoerd. Zo probeert het ontwerp tegemoet te komen aan het zevende criterium in het Europees gemeenschappelijk standpunt. Toch betwijfelt de raad of een grondige toetsing steeds juridisch haalbaar of technisch doenbaar is voor de administratie. Tegelijk pleit de SARiV ervoor om deze wederuitvoerverbintenis enkel te laten gelden voor de landen die geen lid zijn van het Wassenaar Arrangement. In het voorliggende ontwerp van decreet heeft de Vlaamse Regering een restrictievere formulering opgenomen, in de zin dat ze de mogelijkheid open laat om de wederuitvoerverbintenis te laten vallen voor de landen van het Wassenaar Arrangement, maar dit niet tot een absoluut gegeven maakt. Voor een aantal ‘kritische landen’ zoals Rusland of Oekraïne kan op die manier – gelet op het principe van de absolute informatieverplichting – toch nog een wederuitvoerverbintenis worden voorzien.

De aanvragen voor uit- en doorvoer zullen worden getoetst aan de criteria die ook in het Europees gemeenschappelijk standpunt zijn opgenomen. De raad vindt het goed dat hieraan Vlaamse criteria worden toegevoegd, onder meer rond kinderrechten. Het is immers de betrachtning van de Vlaamse Regering om de mensenrechten tot een centraal en transversaal thema te maken in haar buitenlands beleid. Dit sluit ook aan bij de nota van de minister-president over het Vlaamse mensenrechtenbeleid (Nota van de Vlaamse Regering: Mensenrechten en het Vlaams internationaal beleid, *Parl. St.* VI. Parl. 2011-2012, nr. 1426/1), waarover de raad in november 2011 advies (advies 2011/22) heeft uitgebracht. Sommige aanvullende criteria had men echter duidelijker moeten formuleren. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het criterium van landen waar de doodstraf nog wordt toegepast.

Het ontwerp van decreet voorziet in de mogelijkheid om een lijst op te stellen van civiele vuurwapens, onderdelen, toebehoren en munitie die zonder vergunning kunnen in-, uit- of doorgevoerd of overgebracht worden. Voor wat dat betreft, heeft de raad vooral aandacht gevraagd voor historische of folkloristische wapens en voor wapens met een decoratieve waarde. Artikel 30 van het ontwerp van decreet houdt al proactief rekening met de verstrenging van de federale Wapenwet die onlangs werd aangekondigd. Die verstrenging zal immers ook implicaties hebben voor de gewestelijke bevoegdheden.

Voor wat de handel in militair materiaal betreft, heeft de raad voorgesteld dat de administratie een openbare en evolutieve lijst zou opstellen met algemene categorieën van goederen die gevat worden door de catch-allclausule. Dat zou interessant zijn voor de industrie die op die manier toch minstens over een richtinggevend instrument kan beschikken.

De SARiV had met betrekking tot het voorontwerp van decreet ook voorgesteld om in artikel 52 nog duidelijker te verwoorden dat de voorafgaande machtigingen die – zoals omschreven in artikel 24 – onbeperkt geldig blijven, en die sinds 1991 door de federale overheid al zijn uitgereikt, ook onder het regime van de driejaarlijkse evaluatie zouden

vallen. Die opmerking werd ter harte genomen in de tweede paragraaf van artikel 42 van het ontwerp van decreet.

De raad heeft ook gepleit voor afstemming met de federale diensten, onder meer met de administratie van Douane en Accijnzen en de dienst Strafrechtelijk Beleid van de FOD Justitie. Uit de reguleringssimpactanalyse en uit een opmerking van de heer Ide bleek dat dit overleg intussen heeft plaatsgevonden.

De SARIv benadrukt tevens het belang van transparantie en van een goede rapportage. De modaliteiten van de rapportage, die voortaan alleen post factum kan gebeuren, moeten zoveel mogelijk vastgelegd worden in overleg met de sector. De memorie van toelichting vermeldt dat er een engagement is tot overleg met de sector. De raad is gevoelig voor het commerciële belang van Vlaamse bedrijven die als toeleverancier soms worden gevat door ‘non-disclosure agreements’. Toch gaat hij niet zover als de vertegenwoordiger van Agoria die pleitte voor het enkel nog vermelden van bedragen binnen een bepaalde vork.

1.2. *OIP Sensor Systems*

De heer *Freddy Versluys*, CEO van OIP Sensor Systems, is ook CEO van de firma Sabiex en voorzitter van de BSDI. In die laatste functie is hij op Europees vlak ook lid van ASD.

Hij benadrukt eerst en vooral dat OIP geen malafide wapenhandelaar is, maar een hoogtechnologisch en modern bedrijf dat bestaat sedert 1919. Momenteel bedraagt de omzet ongeveer 50 miljoen euro per jaar. Het bedrijf heeft een honderdtal werknemers waarvan zeventig ingenieurs. 75 tot 80 percent van de omzet houdt verband met defensie. OIP is eigenlijk een van de enige echte defensiebedrijven in Vlaanderen. Het exporteert voornamelijk buiten de EU. Het bedrijf is ook actief in de ruimtevaart. Het maakt allerhande systemen en instrumenten voor wetenschappelijk onderzoek en aardobservatie. Momenteel is het de ‘prime contractor’ voor de Proba-V, de opvolger van de Vega-raket van de ESA.

Vlaanderen heeft eigenlijk geen unieke defensie-producten. Deze industrie krijgt ook geen overheidssteun. Ze kan zich op de markt handhaven doordat ze goede kwaliteit kan leveren tegen competitieve prijzen. De meeste bedrijven maken componenten die verder geïntegreerd worden in grotere wapensystemen. Het gaat doorgaans om een nichemarkt.

De industrie wenst een ‘level playing field’ inzake de exportvergunningen, in Europa en binnen de NAVO. Dat is noodzakelijk voor het behoud van de concurrentiepositie. De industrie wenst ook duidelijke en haalbare procedures en een snelle afhandeling van de aanvragen.

Het ultieme doel van de industrie is de afschaffing van de vergunningsplicht binnen de EU en een duidelijk en werkbaar systeem van Europese vergunningen voor de export buiten de EU, dat de concurrentiepositie van de Vlaamse bedrijven binnen Europa niet ondermijnt en dat de Europese bedrijven toelaat om op een correcte manier te concurreren op de internationale markt. De Vlaamse overheid heeft een duidelijke verantwoordelijkheid tegenover de bedrijven en hun werknemers, want 75 tot 80 percent van de defensiebedrijven heeft haar toestemming nodig. Een open dialoog over deze problematiek is dus noodzakelijk.

De industrie vraagt duidelijkheid, maar dat moet op Europees niveau worden bekeken. In de voorliggende versie van het ontwerp van decreet wordt de kans geboden om een niet-bindend advies te vragen. De landen die bepaalde materialen willen aankopen, willen echter zekerheid dat het winnende bedrijf ook effectief een exportvergunning zal krijgen. Die zekerheid kan met het voorliggende ontwerp van decreet niet worden geboden.

Een heikel punt is en blijft de catch-allclausule die veel te ruim is en niet echt duidelijk. Gelukkig geldt die clausule alleen voor landen buiten de EU, want binnen de EU zou dat zeker geleid hebben tot een concurrentieel nadeel. De spreker stelt voor dat men zich in deze zou laten inspireren door de Amerikaanse definitie van ‘dual use’ die gebaseerd is op de technologie.

Na vele jaren verschijnt het interne compliancy programma terug binnen de bedrijven. De bedrijven weten echter hoe ze met die procedures moeten omgaan. Een en ander moet natuurlijk wel haalbaar blijven, ook voor kleinere bedrijven. Binnen het bedrijf wordt er gewerkt met de certificatie van een verantwoordelijk persoon. In dit verband pleit hij voor duidelijkheid. Er mag geen vacuüm worden gecreëerd. Er moet ook worden voorzien in een overgangperiode.

Dat er in geval van weigering een hoorrecht is voorzien, is volgens hem een gunstige evolutie.

De industrie kan leven met de rapporteringsverplichting. Veel contracten bevatten echter geheimhoudingsclausules of een bepaling dat publicatie niet toegelaten is zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. Het is bij dat alles ook wel de vraag in welke mate daarbij cijfers moeten worden opgenomen. Het hoeft ook geen betoog dat bepaalde landen er niet van houden dat zaken worden gepubliceerd die hun nationale belangen kunnen schaden.

Het beoordelen van het eindgebruik op het moment van de aanvraag en niet later is volgens hem een praktische en haalbare regeling. Hij heeft ook geen probleem met het voortzetten van de huidige regelingen inzake end user en IIC (internationaal import certificaat), zoals die op vandaag worden toegepast.

De wederuitvoerverbintenissen voor export buiten de EU en buiten de NAVO vormen volgens de heer Versluys een ernstig probleem. De toestemming van de Vlaamse Regering bij wederuitvoer is volgens hem immers zowel commercieel als praktisch niet haalbaar. Binnen de meeste landen en binnen Europa is er een soort van officieuze boycot tegen alles wat te maken heeft met de reglementering van de ITAR van de Amerikaanse overheid. Omwille van die reglementering wensen de meeste bedrijven niet te werken met Amerikaanse militaire goederen. De producten waarop die reglementering van toepassing is, worden in Vlaanderen eigenlijk niet geproduceerd. In Vlaanderen zijn er ook geen ‘original equipment manufacturers’ van grotere platformen zoals tanks, artillerie en gevechtsvliegtuigen. Nu worden er extra garanties gevraagd voor het eindgebruik. Het kan toch niet de bedoeling zijn om de controlesystemen van landen te evalueren? Hij betwijfelt ook ten stelligste of de Dienst voor Exportvergunningen, die slechts een drietal personeelsleden telt, in staat is om dat op te volgen.

Afsluitend herhaalt de spreker dat hij het positief vindt dat de export binnen Europa vereenvoudigd wordt. Hij blijft echter wel bezorgd over de implementatie in de praktijk van een aantal elementen zoals het eindgebruik, de absolute informatieplicht, de toestemming voor de wederuitvoer en het criterium ‘aanleiding geven tot bezorgdheid’. Die concrete aanpak is heel belangrijk voor de bedrijven. Men mag het niet al te moeilijk maken.

2. Eerste besprekingsronde: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden

Mevrouw *Sabine Poleyn* had van de heer Versluys graag een concreet voorbeeld gekregen van een product waarvoor de wederuitvoervergunning vermoedelijk moeilijk te verkrijgen zal zijn. Hoe lang duurt het gemiddeld om een vergunning te krijgen? Stellen er zich op dat vlak problemen? Zij heeft daarover alleszins geen negatieve commentaar opgevangen.

De heer *Paul Delva* vraagt aan de heer Versluys in welk opzicht een toestemming voor de wederuitvoer in de praktijk niet haalbaar is.

De heer *Marc Hendrickx* heeft begrepen dat er met bepaalde opmerkingen van de SARiV rekening werd gehouden bij de herwerking van het voorontwerp tot het finale ontwerp van decreet. Zijn er mogelijks ook belangrijke opmerkingen waar helemaal geen rekening mee werd gehouden?

De heer *Freddy Versluys* antwoordt dat OIP zich uitsluitend richt op defensiegerelateerde producten. Bij OIP zullen er dus weinig catch-allproducten zijn. Het mooiste Vlaamse voorbeeld van een catch-allproduct zijn ongetwijfeld de beeldschermen van Barco. Technologisch gezien vallen die niet onder de 'dual use'. Onder de Europese regelgeving zijn het in feite goederen voor vrije export. In geen enkel ander Europees land vallen die onder de exportvergunning.

Voor wat de duur van de aflevering van een vergunning betreft, mag gesteld worden dat de aanvragende bedrijven doorgaans binnen de twee tot drie maanden een exportvergunning krijgen. Deze situatie evolueert in de praktijk gunstig. Dat is overigens ook noodzakelijk aangezien we in een zeer competitieve wereld leven, waarin de bedrijven relatief snel moeten kunnen reageren op hun klanten.

Als typevoorbeeld van een wederuitvoervergunning haalt de spreker aan dat als de Belgische overheid haar oude Leopard 1-tanks wil verkopen aan een derde land, ze daar een wederuitvoervergunning moet voor aanvragen bij de Duitse overheid, zelfs veertig jaar na de initiële aanschaf. Een dergelijke wederuitvoervergunning vormt volgens hem ook geen probleem voor de grote platformen, maar het systeem wordt onhoudbaar als dat doorgetrokken wordt voor alle goederen. De Amerikaanse ITAR-regeling is daarvan een goed voorbeeld. De praktijk toont aan dat zulks uiteindelijk tot een boycot door de andere landen en bedrijven leidt.

De heer *Freddy Evens* antwoordt dat met nagenoeg alle opmerkingen van de SARiV rekening werd gehouden. De raad had, met het oog op het garanderen van de nodige flexibiliteit, zelfs voorgesteld dat men zou werken met de landen van het Wassenaar Arrangement. Dat denkkader werd bewaard, maar er werd niet gekozen voor een absolute vrijstelling van wederuitvoerverbintenis. Hij merkt wel op dat men de aanvullende Vlaamse criteria misschien nog wat beter had kunnen omschrijven, maar dat is geen essentiële bedenking.

Inpikkend op een bemerking van de heer Versluys vraagt de heer *Bart Caron* of de motieven van de Amerikanen om een dergelijk streng systeem toe te passen van militaire dan wel van economische aard zijn. Hij had ook graag vernomen in hoeverre humanitaire motieven voor de heer Versluys verantwoorde afwegingsgronden zijn voor het opstellen van een eigen Vlaamse regelgeving.

De heer *Freddy Versluys* antwoordt daarop dat de officiële motivatie voor de ITAR-regeling de strijd tegen het terrorisme is. Volgens hem werd deze regeling echter vooral om economische redenen doorgevoerd. Het is de bedoeling dat niet-Amerikaanse bedrijven een verbod krijgen om te exporteren. De Amerikaanse bedrijven zullen uiteindelijk wel kunnen exporteren.

De Vlaamse bedrijven zijn vrij goed in staat om de situatie in de wereld in te schatten. Hij denkt niet dat veel Vlaamse bedrijven leveren aan landen waar de mensenrechten echt worden geschonden. Bovendien is er het vangnet van de exportvergunningen. Het kan niet genoeg benadrukt worden dat de Vlaamse bedrijven geen malafide wapenhandelaars zijn. Het zijn hoogtechnologische bedrijven die proberen om op een correcte manier defensie- of defensiegerelateerde producten te verkopen.

3. Tweede reeks van uiteenzettingen door de genodigden

3.1. *Barco nv*

De heer *Luc Vandenbroucke*, senior vice-president Barco nv, verduidelijkt dat zijn bedrijf vooral actief is in business to business. Het is gespecialiseerd in de professionele visualisatie. Barco is een beursgenoteerd bedrijf dat commercieel aanwezig is in een 90-tal landen. Het heeft ongeveer 3500 medewerkers en realiseerde in 2010 een omzet van 897 miljoen euro.

Sinds 2011 is het georganiseerd rond vier core divisions, namelijk 'Entertainment', 'Health-care', 'Control Rooms & Simulation' en 'Defense & Aerospace'. Er zijn ook nog een vijftal ventures, kleinere bedrijven die actief zijn op domeinen die niet echt tot de corebusiness behoren. Het is de bedoeling om deze bedrijven in te passen in de 10-10-20-groei-strategie, namelijk tien percent groei per jaar, tien percent 'earnings before interest and tax' en twintig percent 'return on capital employed'. Die kleinere ventures zijn Dzine voor 'digital signage' in luchthavens en warenhuizen, High end Systems voor creatieve verlichting, LiveDots voor LED, Orthogon voor ATM-software en Silex voor design services aan de industrie.

Bepaalde producten van Barco zijn bekend in de hele wereld. De spreker verwijst daarbij naar de medische displays, de digitale projectoren voor filmzalen, de LED pixels, de 'cubes' voor 'control rooms' en de displays voor 'air traffic control'.

Barco is in heel wat landen aanwezig met eigen vestigingen en met verkoopsorganisaties. Het is dus een kleine globale speler. De landen waar Barco productie of ontwerp doet zijn: de VS, België, Frankrijk, Duitsland, Italië, China en India.

In 2011 werd een omzet van meer dan 1 miljard euro gerealiseerd. Tussen 2009 en 2011 was er een groei van meer dan 400 miljoen euro. Er werd een sterke reconversie gerealiseerd en tegelijkertijd werd de winstgevendheid terug op niveau gebracht, wat belangrijk is voor de aandeelhouders.

De orders komen uit diverse hoeken van de wereld. 41 percent komt uit Europa, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika, 25 percent uit Azië en het gebied rond de Stille Oceaan en 34 percent uit Noord-Amerika. Barco haalt dus het grootste deel van zijn omzet buiten Europa. EMEALA kende in 2011 een beperkte groei van 4,4 percent, NA een groei van 8,2 percent en APAC een groei van 27,1 percent.

Barco blijft echter wel degelijk verankerd in Vlaanderen. Van de 3500 medewerkers zijn er ongeveer 1600 in België, waarvan de overgrote meerderheid in Vlaanderen. Er zijn ook een dertigtal medewerkers in Louvain-la-Neuve. In Vlaanderen is 24 percent van het personeel actief in Research & Developmentactiviteiten. Barco investeert pakweg 75 miljoen euro per jaar in R&D. Dat is ongeveer 7,5 percent van de omzet, dus heel wat meer dan de officiële Vlaamse doelstelling. Het bedrijf zorgt in Vlaanderen ook nog voor een belangrijke tewerkstelling in 'manufacturing'. Het gaat daarbij om 665 personeelsleden.

De productie van goederen die onder de catch-all vallen gebeurt niet alleen in Kortrijk, maar op verschillende plaatsen in de wereld. Binnen het ruimere defensiekader kan Barco omschreven worden als een 'equipmentier' een componentenleverancier. Het bedrijf levert hightech onderdelen voor visualisatietoepassingen aan systeemintegratoren. De toestellen van Barco zijn over het algemeen gehomologeerd voor een bepaald platform. Als een bepaald land daarvoor een bestelling plaatst, dan krijgt Barco wellicht ook een bestelling voor de bijbehorende onderdelen. De spreker geeft het voorbeeld van de Super Puma helikopter van Eurocopter. Het mag duidelijk zijn dat Barco onmogelijk vooraf kan weten hoe het toestel zal ingezet worden. Het gaat immers om een multifunctioneel toestel dat

gebruikt kan worden voor transport, maar ook voor ‘search and rescue’, voor ‘maritime patrol’ en als militair toestel. Pas in de eindfase van de assemblage krijgt Eurocopter daar zelf zicht op. Barco levert heel zelden direct aan militaire overheden en als dat gebeurt is het doorgaans voor een researchopdracht. Als de Super Puma een militaire uitrusting krijgt, dan is er een toestemming van de Franse overheid nodig voor de uitvoer buiten Europa of buiten Frankrijk. Ongeveer tien percent van de omzet van de Barco-groep valt onder de definitie van de huidige catch-allclausule.

De spreker wijst erop dat de Barco-producten niet voorkomen op de militaire lijst van goederen die werd opgesteld op basis van de in 1993 in voege getreden wet en van het daarbij horende KB. Ze komen ook niet voor op de militaire lijst van defensiegerelateerde goederen die werd opgesteld op basis van de Europese richtlijn 2009/43, noch op de Annex I-lijst van de producten voor tweërlei gebruik (Europese verordening 428/2009).

Men mag dus redelijkerwijze besluiten dat de Barco-producten alleen gevat worden via de catch-allclausule. De heer Vandenbroucke betreurt dat Barco daardoor in de pers soms wordt omschreven als de belangrijkste wapenleverancier van Vlaanderen. In de ons omringende landen bestaat er geen vergunningsplicht voor dezelfde producten als degene die door Barco worden vervaardigd, ook niet voor bestemmingen buiten Europa. Het hoeft geen betoog dat dat een ernstig concurrentieel nadeel oplevert. De klanten begrijpen ook niet altijd dat er een administratieve procedure moet worden doorlopen.

Het voorliggende ontwerp van decreet creëert een Europese eenheidsmarkt voor defensiegerelateerde goederen. Iets waar Barco altijd vragende partij voor is geweest. Barco onderschrijft de logica dat de vergunningsplicht moet worden afgeschaft voor de overbrenging van catch-allgoederen binnen de Europese Unie. Die logica moet daarenboven ook zoveel mogelijk worden doorgetrokken voor de uitvoer buiten Europa, zeker voor catch-allgoederen.

In de nieuwe definitie van catch-all blijven er nog wat onduidelijkheden bestaan. Barco heeft vooral problemen met de omschrijving ‘in combinatie met’. Een gsm in combinatie met springstof kan bijvoorbeeld ernstige schade toebrengen aan personen of goederen en kan dus in een gewapend conflict worden ingezet als middel tot geweldpleging. Op die manier blijft het begrip dan ook vatbaar voor verschillende gezichtspunten en bijhorende interpretaties, hetgeen de rechtszekerheid niet ten goede komt.

Barco vraagt dat er geen bijkomende verplichtingen zouden worden opgelegd voor de uitvoer uit de EU naar landen van het Wassenaar Arrangement. Bovendien zouden ook andere landen zoals Brazilië en Mexico, als bevriende landen kunnen worden beschouwd. Voor een kleine toeleverancier als Barco is het trouwens nagenoeg onmogelijk om wederuitvoerplichtingen op te leggen aan de grote systeemintegratoren. Evenmin kan de bestemming van de Barco-goederen altijd achterhaald worden. In deze concurrentiële wereld hecht Barco in elk geval heel veel belang aan een ‘level playing field’, zowel binnen als buiten de Europese Unie. Apparatuur zoals die van Barco wordt immers ook in heel wat andere landen geproduceerd, zowel binnen als buiten Europa.

Barco stelt voor om de regelgeving rond International Import Certificates en End Use Statements voor de uitvoer buiten Europa alleen te behouden voor goed gedefinieerde ‘dual use’-goederen. Bepaalde landen weigeren immers om de administratieve procedure voor het afleveren van een importcertificaat te doorlopen, omdat de producten van Barco niet voorkomen op de reeds vermelde lijsten (ML noch lijst van goederen voor tweërlei gebruik). Daar doet de concurrentie dan natuurlijk haar voordeel mee. Ook de Belgische douane weet niet altijd hoe de zaken exact in elkaar zitten. Zo hield de douane ooit medische displays met bestemming Maleisië tegen, tot ze van de Dienst Strategische Goederen bevestiging kreeg dat daarvoor geen vergunning nodig was. Het is dus uiterst belangrijk dat de regelgeving ook in de praktijk uitvoerbaar is.

Afsluitend wijst de heer Luc Vandenbroucke er nog op dat de Vlaamse Regering streeft naar het aantrekken van hightech-bedrijven ten einde hier tewerkstelling op hoog niveau te creëren. Deze bedrijven maken echter vaak innovatieve producten die ook gebruikt kunnen worden in militaire toepassingen. De technologie van de NVIDIA-kaart, een grafische kaart die in de meeste pc's is ingebouwd, is bijvoorbeeld ook geschikt om de beeldinformatie van UAV's ('unmanned aerial vehicles' of 'drones') te visualiseren. Hetzelfde geldt overigens voor de meeste grafische controllers die gebruikt worden bij gamingtoepassingen. Het spreekt voor zich dat men moet voorkomen dat dergelijke bedrijven in hun uitvoer worden gehinderd door een nodeloos strenge Vlaamse regelgeving. Op termijn dreigt zoiets immers nefast te worden voor de R&D-inspanningen in Vlaanderen en voor al wat daar komt bij kijken (tewerkstelling, welvaartcreatie enzovoort).

3.2. *Vzw Vredesactie*

De heer *Hans Lammerant*, stafmedewerker van de vzw Vredesactie, verklaart het eens te zijn met de stelling dat het nieuwe Wapenhandeldecreet een evenwicht moet vinden tussen economische belangen en de bescherming van de mensenrechten. Zijn organisatie is echter van oordeel dat de balans nogal sterk doorhelt in de richting van een louter economische benadering. Het decreet lijkt weliswaar op veel vlakken een verbetering in vergelijking met de vorige wet, maar met het ontwerp dat nu voorligt zal een groot deel van de zaken die nu nog onder de exportwetgeving vallen Vlaanderen verlaten zonder enige toetsing aan criteria van conflictpreventie en mensenrechten en zelfs zonder dat de eindgebruiker bekend is. De omzetting van de Europese richtlijn vraagt dat nochtans niet. Op dit ogenblik is er in Europa nog geen gemeenschappelijke controle op de wapenuitvoer. Het blijft dus de verantwoordelijkheid van Vlaanderen om controle te houden op de Vlaamse export. Hij verduidelijkt dat zulks niet betekent dat alle vergunningen moeten worden geweigerd.

Toen de wapenhandel nog een federale bevoegdheid was, werd met de criteria van de wapenexportwetgeving geen rekening gehouden. Door het gebrek aan transparantie kon men daar ook gemakkelijk mee weggomen. Dat kan voordelig lijken voor de industrie, maar het resultaat was wel dat er zich om de paar jaar een groot schandaal voordeed, waardoor de grenzen van het toelaatbare schoksgewijs werden bijgesteld. De industrie heeft echter belang bij een stabiel en voorspelbaar beleid. Zo'n beleid zal ook de ngo's tevreden stellen indien er een duidelijke en brede controle is en een grote transparantie. De spreker vreest echter dat men opnieuw probeert om een groot deel van de bestaande export buiten de controle te houden.

Het belangrijkste probleem voor de producten die in Vlaanderen worden geproduceerd is de controle op het eindgebruik bij de zogenaamde algemene vergunningen. Hij preciseert dat in de intracommunautaire wapenhandel een vergunningsstelsel wordt ingevoerd met drie soorten vergunningen. Het stelsel van de algemene vergunningen, bedoeld voor de industrie, is eigenlijk meer een reglementering dan een vergunningsstelsel. Defensiebedrijven in ons land kunnen exporteren naar andere defensiebedrijven in Europa. Het bedrijf moet alleen melden wanneer het de eerste keer gebruik maakt van die regeling. Vervolgens moet het registers bijhouden over de uitvoer van producten. In die registers zullen alleen de landen van bestemming binnen Europa staan. Men heeft geen enkel zicht meer op het eindgebruik. Het zal dus niet meer mogelijk zijn om vergunningen voor een bepaald gebied 'on hold' te zetten in crisissituaties. Het gevaar bestaat dat er aan 'shopping' zal worden gedaan. Dat men er met andere woorden voor zal kiezen om te passeren via het land met de soepelste regeling.

In dat verband herinnert hij aan het voorbeeld van de pantserwagens van Sabiex die enkele jaren geleden via Frankrijk naar Tsjaad werden gebracht. Tsjaad is een duidelijk voorbeeld van een land waar de mensenrechten niet worden gerespecteerd. De Waalse overheid was naar eigen zeggen totaal niet op de hoogte van de eindbestemming. Het bedrijf heeft dus een omwegje gemaakt via Frankrijk, dat een andere houding aanneemt tegenover Tsjaad omdat het een voormalige Franse kolonie is.

Met het voorliggende ontwerp van decreet verliest de Vlaamse overheid alle zicht op het eindgebruik. Vlaanderen kan de Europese richtlijn nochtans ook op een andere manier aanpakken. In het voorstel van decreet van Groen is er sprake van een toestemmingsvereiste; een instrument dat problemen kan voorkomen. Men zou echter ook kunnen denken aan een informatieverplichting op het ogenblik dat het goed in kwestie de Europese Unie verlaat. Als er dan problemen rijzen, kan de overheid ervoor kiezen om het beleid bij te sturen. Dan kan het voor bepaalde goederen of bestemmingen het stelsel van de individuele vergunningen doorvoeren, tijdelijk of permanent.

Vredesactie kan leven met de definitie van catch-all die wordt gehanteerd in het voorliggende ontwerp van decreet. Het heeft echter wel problemen met de opmerkingen die daarbij worden gemaakt. Daarbij denkt hij aan de opmerking van de Vlaamse Regering dat het onzinnig is om via de catch-all bepaalde producten systematisch onder controle te houden. Een betere definiëring van het goed maakt een controle integendeel juist gemakkelijker. Barco maakt producten die oorspronkelijk van civiele aard waren, maar die aangepast werden voor militaire toepassingen. Voor dergelijke producten zou men de catch-allclausule moeten blijven toepassen. De export hoeft niet verboden te worden, maar men moet een zicht behouden op het eindgebruik. De heer Lammerant haalt dienangaande aan dat er nogal wat bijna-mythische voorbeelden circuleren over de producten die beweerdelijk onder de catch-allclausule zouden vallen. Het voorbeeld van de wc-potten is hier al genoemd. Uit de verslaggeving van de Vlaamse overheid over de vergunningen kan men echter opmaken dat het vooral gaat over drie producten: beeldschermen, luchthavenverlichting en telecommunicatieapparatuur. Hij ziet dan ook geen enkele reden om dergelijke producten niet onder een catch-allclausule te plaatsen wanneer ze in militaire toepassingen terechtkomen. Een doelstelling van de catch-all is ook om producten te vatten wanneer ze een problematische bestemming krijgen. Zo kan men in sommige gevallen bijvoorbeeld ook een truck onder vergunning plaatsen, bijvoorbeeld als men vaststelt dat er in het land van bestemming op die trucks machinegeweren worden gemonteerd. In veel landen worden ook andere producten onder exportcontrole geplaatst. In Frankrijk geldt dat bijvoorbeeld voor de civiele helikopters. Het veelgeroemd Europese 'level playing field' mag met andere woorden geen mythe worden. Zolang niet alles op Europees vlak geregeld is, is er ook geen echt Europees 'level playing field'.

De uitvoer van diensten en intellectuele eigendomsrechten en de productie onder licentie vormen een oude piste om te ontsnappen aan de controle op de wapenhandel. FN had vroeger bijvoorbeeld een munitiefabriek in Kenia. De Barco-onderdelen voor een vluchtsimulator worden officieel in de VS ontwikkeld en geproduceerd, maar het prototype wordt in Kuurne gebouwd. Een vluchtsimulator staat overigens op de militaire lijst, onder de categorie ML 14, oefenmaterieel. Het gaat hier dus niet over een catch-all. De categorie ML 22 van de militaire lijst geeft een opsomming van de technologie die aan controle onderworpen is omdat ze noodzakelijk is voor de ontwikkeling, de productie en het gebruik van militaire goederen. Dat omvat ook de assemblage en het testen van een prototype. Ook de technische bijstand valt onder die controle. Volgens Vredesactie vallen diensten en uitvoer van intellectuele eigendomsrechten dus wel degelijk onder de bestaande wapenexportwetgeving. De goederen op de ML 22 zijn vergunningsplichtig, maar men is pas in 2010 effectief begonnen met het verlenen van dergelijke vergunningen. Misschien is de Barco-zaak daartoe de aanleiding geweest. Vredesactie suggereert dat de definities in de Europese regelgeving rond de ML 22 mee zouden worden opgenomen in het decreet zodat er daarover geen discussie meer kan zijn.

De bepalingen in het voorliggende ontwerp van decreet over de transparantie en de verslaggeving aan het parlement vormen enerzijds een verbetering in vergelijking met de vorige wet, maar anderzijds zijn ze wel zwakker dan de bestaande praktijk. De vraag kan dan ook gesteld worden of het misschien de bedoeling is om de transparantie terug te schroeven? De maandelijkse verslaggeving via internet is bijvoorbeeld niet in het ontwerp

van decreet opgenomen. In de opsomming van de informatie die zal worden opgenomen in de parlementaire rapporten worden er geen landen vermeld, toch niet bij de informatie rond de algemene vergunningen. Ook op het land van eindgebruik zou er een zicht moeten zijn. Vredesactie stelt voor dat er een informatieplicht zou worden ingevoerd zodat die informatie ook in de verslaggeving kan worden opgenomen. De heer Lammerant denkt niet dat het werken met categorieën en het verbergen van identiteiten louter bedoeld is om commerciële geheimen te verbergen. Een ander bedrijf uit deze sector kan immers gemakkelijk achterhalen over welke onderneming het gaat. Het is echter wel duidelijk dat men informatie weghaalt uit de publieke sfeer. Daarom vraagt hij dat de namen van de bedrijven zouden worden vermeld. De transparantie is in de praktijk een van de belangrijkste instrumenten geweest om te zorgen voor een consequente gedragslijn in het wapenexportbeleid. Excessen waren hierdoor namelijk onmiddellijk zichtbaar.

Dit decreet vormt ook een mooie gelegenheid om werk te maken van de strijd tegen de illegale wapenhandel. Vooreerst vraagt Vredesactie dat er controle zou worden ingesteld op de transit van defensiegerelateerd materieel. Er is wat variatie in de terminologie. Soms wordt de term doorvoer gebruikt in een algemene betekenis en soms in de betekenis die hij heeft in de douanewetgeving. In de tekst van het ontwerp gaat het over doorvoer met omlading, dus met verandering van transportmiddel. In het volgende gebruikt Vredesactie de term transit voor doorvoer zonder omlading. Ook dan moet men voorzien in controles. Ter illustratie daarvan verwijst hij naar de wapensmokkelroutes die nog niet zo lang geleden werden opgezet via de luchthaven van Oostende. De controle op het materiaal in doorvoer wordt ook aangeraden op internationaal vlak, bijvoorbeeld in resolutie 1540 van de VN-veiligheidsraad en in de richtlijnen van de OVSE en het Wassenaar Arrangement. In Nederland komt dit via een meldingsplicht terecht in de publieke verslaggeving. Een dergelijke meldingsplicht was opgenomen in het voorontwerp van decreet, maar is ondertussen weer weggelaten met het argument dat de informatie die men van de douane kan krijgen daarvoor niet geschikt is. Het instellen van een meldingsplicht hoeft in wezen echter niet meer in te houden dan het doorsturen van een ladinglijst. De meeste vervoerders moeten dit nu al doen, onder meer op basis van de luchtvaartreglementering rond gevaarlijke goederen. Binnen de oude wetgeving moesten schepen vóór hun vertrek hun bestemmingen meedelen. Dan kan men ook een ladinglijst opsturen.

De heer Lammerant vindt het een gemiste kans dat de tussenhandel niet wordt geregeld in dit ontwerp van decreet. Vlaanderen hoeft zich in deze ook niet ingeperkt te voelen door de onduidelijkheid over de bevoegdheden. In het voorstel van decreet van Groen werd het bevoegdheidsprobleem opgelost door gebruik te maken van het systeem van de impliciete bevoegdheden. Er zijn trouwens nog andere oplossingen denkbaar. Hoe dan ook moet er met de andere gewesten en met de federale overheid worden afgesproken wie dit zal regelen. Zo niet dreigt België dra de enige plek in Europa te zijn waar de tussenhandel niet is geregeld. Dat zal onvermijdelijk tot problemen leiden. Het zou echter behoorlijk moeilijk zijn om te proberen de tussenhandel te regelen via het invoegen van amendementen in dit ontwerp van decreet. De Vlaamse Regering moet hiervoor zo snel mogelijk een regeling uitwerken.

3.3. *Amnesty International Vlaanderen*

De heer *Jan Pollet*, verantwoordelijke politieke zaken van Amnesty International Vlaanderen, deelt mee dat Amnesty International al tien jaar ijvert voor een internationaal wapenhanderverdrag. Dit past in een streven naar een 'level playing field' op het vlak van standaarden. Daarbij vertrekt het van de zogenaamde 'gouden regel' voor wapenhandel inzake mensenrechten en internationaal humanitair recht. Ook voor de analyse van dit ontwerp van decreet vertrekt Amnesty International van die regel. De regelgeving moet geval per geval verzekeren dat een internationale wapentransfer niet wordt toegestaan als er een substantieel risico bestaat dat de wapens in kwestie zullen worden gebruikt om ern-

stige schendingen van mensenrechten of van het internationaal humanitair recht te plegen of te faciliteren. Om die regel toepasbaar te maken eist Amnesty International een zeer rigoureuze risicoanalyse.

De spreker gaat in op de mensenrechtencriteria zoals opgenomen in de artikelen 26 en 28 van het ontwerp van decreet. Die twee artikelen gelden in essentie voor de extracommunautaire handel en dus niet voor transfers naar andere EU-lidstaten. Als de eindgebruikers gekend zijn, kan de mensenrechtentoets worden toegepast. De eindgebruikers zullen echter zeker niet altijd gekend zijn, gezien de aard van de industrie in Vlaanderen. Daarom verliest Vlaanderen sowieso een deel van de controle. Dat heeft te maken met de omzetting van de Europese richtlijn. Dit gegeven kan niet volledig ondervangen worden in het decreet. Het Vlaams Parlement moet ervoor zorgen dat de Vlaamse Regering samen met het federale niveau stappen zet om op EU-niveau tot een effectieve controle te komen. Die is er op dit moment absoluut niet. Daardoor zijn er de jongste jaren echt onverantwoorde leveringen gebeurd.

In artikel 26 wordt een soort van ‘drietrapsregeling’ voorgesteld. In het eerste lid neemt men de algemene mensenrechtensituatie in beschouwing, het tweede lid spreekt over een weigering als de goederen zouden worden gebruikt voor interne onderdrukking en het derde lid behelst in essentie de reeds vermelde gouden regel. Amnesty International wil in deze een aantal tekstvoorstellen doen die vooral moeten leiden tot een duidelijker verwoording.

Amnesty International is blij met de bijkomende Vlaamse criteria die worden geformuleerd in artikel 28, namelijk de kinderrechten en de doodstraf. Het criterium van de doodstraf zou echter moeten worden verduidelijkt. Het decreet moet bepalen dat de toepassing van de doodstraf voor Vlaanderen een ernstige mensenrechtenschending is in de zin van het eerder vermelde derde lid van de derde paragraaf van artikel 26. Vlaanderen zal dus geen transfers toestaan als er een substantieel risico is dat de wapens zullen gebruikt worden bij de toepassing van de doodstraf of dat ze die toepassing zullen faciliteren. De heer Pollet somt nog een aantal zaken op die mee in rekening moeten worden gebracht, hoewel het geen absolute weigeringsgronden zijn: het gendergerelateerde geweld, het voorkomen van vuurwapengeweld buiten conflicten en de aanwezigheid van processen van vredesopbouw die door een nieuwe toevoer van wapens in het gedrang kunnen komen.

De heer *Filip Reyniers*, lid specialisatieteam Mensenrechten en Wapenhandel bij Amnesty International, gaat dieper in op de gouden regel. Vooreerst dient men na te gaan of een geval-per-geval-toetsing mogelijk is. Bij extracommunautaire transfers is dat mogelijk. Bij de intracommunautaire transfers is er minder toetsing geval per geval. Dat geldt voor de globale vergunningen en zeker voor de algemene. Amnesty International stelt voor dat er voor de intracommunautaire transfers een beperking wordt ingevoerd voor een aantal producten of onderdelen met functionele bruikbaarheid voor ordehandhaving of een potentieel offensief gebruik met mogelijk dodelijke afloop. Zeer weinig producten zullen onder die regeling vallen. Dat maakt de zaak gemakkelijker. Als voorbeeld haalt hij aan dat ook een in Vlaanderen geproduceerd vuurleidingssysteem voor een geschutskoepel van een tank onder die definitie zou kunnen vallen. Zo kunnen bepaalde categorieën van producten worden uitgesloten uit het systeem van de algemene vergunningen.

De gouden regel stelt dat de regelgeving geval per geval moet verzekeren dat een internationale wapentransfer in bepaalde gevallen niet wordt toegestaan. De term ‘verzekeren’ houdt in dat men de wapentransfer kan weigeren of schorsen. Aan de eventuele intrekking van een dergelijke schorsing moet een betekenisvol onderzoek voorafgaan. Men dient na te gaan wat er precies veranderd is in de situatie om de intrekking van de schorsing te verantwoorden. Dat kan betekenen dat men zich moet afvragen of leger, politie of vei-

ligheidsapparaat hervormd zijn, hoe de opleiding verloopt, hoe de opslag en het beheer gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk is.

De gehanteerde definitie heeft betrekking op internationale wapentransfers. Daarbij dient men na te gaan over welke soort wapens het gaat. Het toepassingsgebied is heel ruim. Het gaat om de militaire lijst van de EU aangevuld met ordehandhavingsmateriaal. Die uitbreiding is toe te juichen. De exacte draagwijdte van de catch-allformule is wel onduidelijk. Bepaalde soorten van visualisatie- en communicatieapparatuur zouden wellicht toch onder de controle moeten vallen.

Inzake de soorten transfers heeft Amnesty International enkele lacunes vastgesteld. Het is onduidelijk of de tussenhandel ('brokering'), de financiële transacties, het transport en de verzekeringen onder het toepassingsgebied van het decreet vallen. Dat zijn nochtans evenzeer essentiële schakels in de transfer van wapens en technologie. Alle soorten transfers die vallen onder invoer en uitvoer (extracommunautaire handel) worden gecontroleerd. Ook de doorvoer moet natuurlijk aan controle onderhevig zijn. Men moet immers streven naar een exhaustief toepassingsgebied. Amnesty International heeft ook een bedenking bij de definitie van 'doorvoer' die lijkt te verwijzen naar de specifieke situatie van doorvoer met overlading. Ook het begrip 'zending' speelt een rol. Een transfer kan gebeuren in verschillende zendingen. Als de situatie in de loop van een dergelijke transfer verandert, moet het mogelijk zijn om in te grijpen.

Het ontwerp van decreet heeft het over 'een duidelijk risico'. Amnesty International merkt op dat het begrip 'substantieel risico' duidelijker is. Dat betekent dat men redelijkerwijze kan voorzien dat de wapens zullen worden gebruikt voor ernstige mensenrechtenschendingen. Een goede risicoanalyse is dus belangrijk. Er zou ook een zekere transparantie moeten zijn over de manier waarop een dergelijke risicoanalyse wordt uitgevoerd. Dit staat niet in het decreet en zal wellicht ook niet worden opgenomen in het uitvoeringsbesluit. Amnesty International meent dat daar nochtans vrij diep op zou moeten worden ingegaan. Bij die risicoanalyse zou men alleszins moeten uitgaan van een transparant en openbaar kader voor grondige case-by-case risicoanalyse. Daarbij zou steeds een aanbevolen aantal stappen moeten worden doorlopen en zouden een aantal belangrijke factoren moeten worden afgecheckt. Hoe een en ander praktisch zou kunnen verlopen werd door Amnesty International ook al eerder uitgewerkt in een studiedocument dat publiek beschikbaar is.

Om te beoordelen of het gaat over ernstige mensenrechtenschendingen houdt Amnesty International rekening met de impact ervan op een mensenleven (de zwaarte van de schending en het daaruit voortkomende leed) en met de schaal en de al dan niet wijdverbreidheid van de schendingen.

Het decreet heeft het ook over het gebruik van de wapens voor het plegen van mensenrechtenschendingen. Amnesty International suggereert dat men ook rekening zou houden met het faciliteren ervan. Misschien zit dat vervat in de huidige omschrijving, maar het kan hoe dan ook geen kwaad om dat nog wat explicieter te maken. Door de uitbreiding van de definitie kan het ook gaan om militaire transportmiddelen, onderdelen van pantserwagens, luchthavenverlichting en visualisatie- of communicatieapparatuur.

Inzake transparantie komt het decreet grotendeels tegemoet aan de bezorgdheden van Amnesty International. In het voorstel van decreet van Groen is er wel voorzien in een ruimere transparantie, wat natuurlijk interessant is voor de publieke controle. De spreker somt dienaangaande een aantal elementen op die zeker moeten worden opgenomen: de datum van de goedkeuring van de levering, het aantal eenheden en de waarde van de transfer en de verantwoordelijken binnen de leveringsketen. De industrie verwacht weliswaar een zekere geheimhouding, maar bepaalde zaken zijn sowieso te achterhalen door

gespecialiseerd onderzoek. De publieke opinie van haar kant, heeft echter niet de capaciteiten om een dergelijk onderzoek te doen. Daarom kan het handiger zijn om die informatie meteen mee te geven.

De meest ernstige bezorgdheden hebben te maken met het eindgebruik. Het decreet bevat een ruim spectrum aan controlemogelijkheden. Er zijn twee basisregimes: intracommunautair en extracommunautair. Voor bepaalde risicovolle producten is het volgens Amnesty International zinvol om steeds een eindgebruikercertificaat te vragen. Het is zeer wel mogelijk dat zeer weinig Vlaamse producten onder een dergelijke regeling zouden vallen. Het decreet somt een aantal toetsingscriteria op. Amnesty International heeft twijfels bij de toetsing van die extra garanties. Als de toetsingscriteria van toepassing zijn, moet er volgens Amnesty International altijd een wederuitvoercertificaat worden gevraagd, waarbij er dus toestemming wordt gevraagd aan de Vlaamse Regering. In dit verband heeft Amnesty International een aantal tekstvoorstellen geformuleerd. Amnesty International heeft twijfels bij de bevoorrechte behandeling van NAVO-partners en Wassenaarlanden. Men mag er niet voetstoots van uitgaan dat die landen boven alle verdenking zouden staan waar het gaat om mensenrechtenschendingen. Voor bepaalde risicovolle producten moet men wel degelijk extra controle inbouwen. De verificatie van de eindgebruiker moet volgens Amnesty International altijd gebeuren.

De tekstvoorstellen van Amnesty International komen daarop neer dat de gouden regel een grotere rol zou spelen. Er worden ook wat kortere opmerkingen geformuleerd. Het invoeren van bijkomende Vlaamse criteria zou zinvol zijn. De producten die in aanmerking komen voor een algemene vergunning moeten worden ingeperkt. Bij de doorvoer mag men zich niet beperken tot de doorvoer met overlading. De controle op het eindgebruik moet worden versterkt.

Verder worden nog enkele begrippen verduidelijkt, onder meer ‘binnenlandse onderdrukking’, ‘ernstige mensenrechtenschendingen’, de catch-all, de procedures, controle op het eindgebruik en extra garanties en ‘relevante verbintenissen’. Inzake de implementatie stelt Amnesty International vast dat de buitengrens van Europa momenteel nog niet afdoende gewaarborgd is om die mensenrechtentoetsing overal ook in de praktijk waar te maken. Men dient een kader te creëren voor de noodzakelijke case-by-case risicoanalyse. Bij latere stappen moet ook de tussenhandel – waarvoor het Vlaamse Gewest zichzelf momenteel onbevoegd acht – worden betrokken.

4. Tweede besprekingsronde: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden

Mevrouw *Sabine Poleyn* had graag vernomen welke ervaringen Barco heeft met de onder de federale overheid ressorterende douane. Wat verwacht de heer Vandenbroucke van de douane bij de implementatie van dit decreet? Zit er daar voldoende capaciteit? En heeft hij eventueel suggesties voor verbeteringen?

Iedereen is het erover eens dat het interessanter zou zijn om over een Europese regelgeving te beschikken die ook Europees wordt afgedwongen. Zolang dat niet het geval is, is er nog eigen beleid nodig. Heeft Vredesactie ook een Franstalige tegenhanger? Zo ja, is die actief in de strijd tegen de illegale wapenhandel? Is er een vredesbeweging op Europees niveau die ijvert voor het versterken van de Europese regelgeving?

De heer Couttenier van Agoria stelde heel duidelijk dat de lijst van ordehandhavingsmateriaal alleen die producten zou mogen bevatten die werkelijk bestemd zijn voor repressief gebruik. Veiligheidskledij (bijvoorbeeld voor brandweerdiensten) zou niet onder die definitie mogen vallen. Is Amnesty International het daarmee eens? Hoe wil Amnesty

International het element ‘vredesopbouw’ – wat toch een behoorlijk ruim begrip is – hanteren als criterium? Meer algemeen had ze ook graag wat meer duiding gekregen over hoe de wetgeving op de wapenhandel desgevallend een kanaal kan zijn om de vredesopbouw te stimuleren.

De heer *Paul Delva* heeft begrepen dat een te strenge wapenwetgeving volgens de heer *Vandenbroucke* nefaste gevolgen zou kunnen hebben voor het aantrekken van hightech bedrijven naar Vlaanderen. In essentie lijkt die redenering plausibel. Wel vraagt de heer *Delva* zich af of het voorliggende ontwerp van decreet inderdaad substantieel strenger is dan de buitenlandse wetgevingen. Heeft iemand daarover al een vergelijkende oefening gemaakt?

De heer *Bart Caron* meent dat er slechts een beperkt Europees ‘level playing field’ is. Vlaanderen heeft zijns inziens wel degelijk nog de ruimte om zelf maatregelen te nemen. In het verlengde daarvan herhaalt hij zijn vraag of er geen gevaar bestaat dat de extracommunautaire handel vooral zal gebeuren vanuit die EU-lidstaten die de meest soepele exportregeling hebben? Heeft *Barco* op dat vlak grote cultuurverschillen vastgesteld tussen de Europese landen waar het een vestiging heeft? Is de werkwijze van *Barco* in het hier aangehaalde voorbeeld van de vliegsimulator voor het Israëliëse leger mogelijks zelfs gebaseerd op dergelijke overwegingen?

De heer *Luc Vandenbroucke* antwoordt op de vraag van mevrouw *Poleyn* dat een akkoord tussen de Vlaamse en de federale regering inderdaad wenselijk is voor een efficiënte toepassing van de afspraken op en door het federale niveau. Ook de *SARiV* had dit trouwens al opgemerkt. Men dient te streven naar duidelijke en praktische afspraken om vertragingen te voorkomen. Ten algemenen titel kan echter gesteld worden dat de douanediensten zeer alert zijn en de procedures goed toepassen.

Zijn opmerking over het aantrekken van hightech betroffen niet zozeer de louter militaire goederen. Daarvoor gelden er in andere landen, onder meer in Duitsland, Frankrijk en Engeland, ook heel strenge voorwaarden. Het gaat vooral om de catch-allgoederen. Daarvoor bestaat er in die landen geen enkele beperking voor de uitvoer binnen en buiten Europa. Het hoeft daarbij geen betoog dat men er alles moet aan doen om ervoor te zorgen dat hightech bedrijven in Vlaanderen een goed klimaat vinden om te starten, om zich te vestigen en om zich te ontwikkelen.

Op het voorbeeld van de vliegsimulator kan de heer *Vandenbroucke* hic et nunc niet ingaan. Daarover loopt immers een rechtszaak die werd ingespannen door de heer *Lammerant*. Het moge overigens duidelijk zijn dat *Barco* de exportwetgeving volgt van het land waar de goederen geproduceerd zijn. Het bedrijf voert ook al vele jaren een politiek van transparantie. De *ITAR*-regeling wordt in de Verenigde Staten heel streng toegepast, maar toch vooral als het gaat om goederen die uit Europa komen. Een bepaald toestel van *Barco* dat kan worden ingebouwd in de cockpit van een *C130*, werd door het Amerikaanse leger als *ITAR* gedefinieerd. Daarom kan het niet meer uitgevoerd worden naar andere landen zonder de goedkeuring van de VS. Dat is meteen ook de reden waarom heel wat Europese bedrijven zo weinig mogelijk te maken willen hebben met die Amerikaanse regelgeving die heel sterk is ingegeven door economische motieven.

De heer *Hans Lammerant* benadrukt dat er volgens *Vredesactie* wel degelijk een risico is op ‘shopping’. Er bestaan immers grote verschillen tussen het exportbeleid van de verschillende Europese landen. Bij de grotere Europese landen spelen er strategische overwegingen mee. De Franse houding tegenover Afrika wordt ook duidelijk beïnvloed door neokoloniale overwegingen. Op Europees niveau moet er dus worden gestreefd naar een

zekere eenvormigheid. Zolang die niet gerealiseerd is, blijft Vlaanderen verantwoordelijk voor het organiseren van de controle. Het gevaar bestaat dat de defensiemarkt geliberaliseerd wordt zonder dat er controle wordt georganiseerd op Europees niveau. Zo dreigt men alle sluisen open te zetten.

Vredesactie heeft wel degelijk Franstalige tegenhangers. Er is ook een Europees netwerk actief rond deze problematiek. De vredesbeweging in Franstalig België is naar de Raad van State gestapt met de zaak van de uitvoer naar Libië. Er zit een evolutie in de Waalse regelgeving. Naar Vlaams voorbeeld is de transparantie in Wallonië de laatste jaren verbeterd. Voorlopigen inzake de regelgeving sorteert dus wel degelijk een effect. Een dergelijke rol kan de Vlaamse overheid ook gaan spelen binnen Europa. Als bepaalde producten van Barco in ons land onder een catch-allclausule vallen en elders niet, waarom probeert men dan niet om die producten op een militaire lijst of op een 'dual use'-lijst te krijgen? Men kan, met andere woorden, ook een 'level playing field' creëren voor de eigen industrie door ervoor te zorgen dat dergelijke producten overal gecontroleerd worden.

Met betrekking tot de kwestie van het ordehandhavingmateriaal, verklaart de heer *Jan Pollet* dat het er voor Amnesty International op aan komt of de goederen in kwestie gebruikt kunnen worden om ernstige mensenrechtenschendingen te faciliteren of te plegen. Dat is een brede definitie, maar die is ook nodig. In Oeganda worden waterkanonnen bijvoorbeeld gevuld met verf. De mensen die 'beschoten' werden met die verf en die daardoor dus herkenbaar zijn, worden vervolgens opgepakt en gefolterd. Als betogingen systematisch uit elkaar worden gedreven, dan is dat een aanhoudende en systematische schending van het recht op vrije meningsuiting. Daarvoor is een zekere politie-uitrusting nodig. België/Vlaanderen kan weigeren om een dergelijke levering toe te staan. Veiligheidskledij valt volgens Amnesty International in principe dus wel degelijk onder deze regeling. Daarna moet de zaak geval per geval bekeken worden. Daarom legt Amnesty International de nadruk op het derde lid van artikel 26 – de controle geval per geval – en niet op de algemene mensenrechtensituatie. De drie aanvullingen moeten volgens Amnesty International worden meegenomen in de analyse. Het gaat dus niet om een absolute uitsluitingsgrond. Als er bij een bepaalde eindgebruiker processen van vredesopbouw aan de gang zijn, dan is een grotere voorzichtigheid aangewezen, kwestie van geen smeulende conflicten aan te wakkeren. Ook de aanwezigheid van blauwhelmen of van vluchtelingenkampen kan in dat verband een criterium zijn.

Mevrouw *Sabine Poleyn* meent dat de voorbeelden die door Amnesty International worden aangehaald veeleer naar een aanvallende situatie verwijzen en niet naar een verdedigende. Daarmee zit men haar inziens ongeveer op hetzelfde spoor als Agoria.

De heer *Jan Pollet* verduidelijkt dat op het eerste zicht relatief banale zaken, zoals kledij en helmen, volgens Amnesty International ook onder deze regeling dienen te vallen. Het uit elkaar drijven van een betoging is niet mogelijk zonder helmen. Daarom is het beter dat een dergelijke transfer naar een bepaald land waar de mensenrechten systematisch worden geschonden, niet doorgaat.

De heer *Karim Van Overmeire* stelt vast dat men uitgaat van een eenvoudige situatie waarbij een regime bereid is om geweld te gebruiken tegenover een vreedzame bevolking die opkomt voor haar rechten. De realiteit op het terrein is echter vaak gecompliceerder. Soms moet men kiezen voor het minste kwaad om op langere termijn een groter kwaad te voorkomen. Maakt Amnesty International ook die nuance?

De heer *Jan Pollet* antwoordt dat Amnesty International die nuance zeker maakt. Daarom vraagt het een beoordeling geval per geval. Dat is op zich al een nuancering. Het is niet de bedoeling de staten het recht te ontnemen om legitiem geweld te gebruiken. Men dient echter ook rekening te houden met de mensenrechten. Vlaanderen dient de verantwoordelijk te nemen om dergelijke transfers tegen te houden.

De heer *Bart Caron* had graag nog van de heer Lammerant vernomen of het ontwerp van decreet volgens hem streng is in vergelijking met de regelgeving van de andere EU-landen. Ook het voorstel van decreet van zijn eigen fractie is op zich overigens niet gericht tegen export. Die export wordt echter stringenter omkaderd met regels. De Europese regeling is des te belangrijker omwille van de intracommunautaire vergunningsstelsels met een globale en een algemene vergunning.

De heer *Hans Lammerant* antwoordt dat de wetgeving in alle EU-landen wordt aangepast om de EU-richtlijn te implementeren. Hij heeft echter geen vergelijkende studie gemaakt. De situatie van de defensie-industrie verschilt overigens ook sterk van het ene Europese land tot het andere. België behoort op dat vlak tot de middenmoot. Het is de vraag hoe streng de gemiddelde Europese wapenwetgeving zou moeten zijn. Daarop zou men zich kunnen baseren om een ontwerp op te maken dat op Europees niveau kan worden gepromoot. Men mag niet altijd de verantwoordelijkheid afschuiven op Europa. De diverse Europese landen geven zelf mee vorm aan Europa.

De heer *Filip Reyniers* verwijst naar een – in voetnoot in de tekst van AI vermeld – recent rapport van IPIS dat de praktijk van de wederuitvoer analyseert. Veel andere EU-lidstaten blijken wel degelijk over instrumenten te beschikken om een strenge controle mogelijk te maken. Vlaanderen zou dus zeker niet alleen staan.

De heer *Luc Vandenbroucke* meent dat de Vlaamse regelgeving voor louter militaire goederen vrij streng is en bovendien goed toepasbaar. Vlaanderen is volgens hem strenger dan het gemiddelde, maar dat heeft ook te maken met het feit dat er hier geen grote platformen worden gemaakt. Landen die platformen uitvoeren zoals gevechtsvliegtuigen, schepen en tanks, hebben een andere regeling nodig dan Vlaanderen, dat alleen onderdelen produceert voor de grotere platformen.

De *commissievoorzitter* dankt de sprekers voor hun uiteenzettingen die het verdere debat in de commissie ongetwijfeld zullen voeden.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Jan ROEGIERS
Peter REEKMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AI	Amnesty International
APAC	Asia – Pacific
ASD	Aerospace and Defence Industries Association of Europe
ATM	Air Traffic Management
BSDI	Belgian Security and Defence Industry
EMEALA	Europe – Middle East – Latin America
ESA	European Space Agency
EU	Europese Unie
CEO	Chief Executive Officer
COARM	Council Working Group on Conventional Arms Exports (EU)
FN	Fabrique Nationale (Herstal)
FOD	federale overheidsdienst
IIC	internationaal import certificaat
IPIS	International Peace Information Service
ITAR	International Traffic in Arms Regulation (VS)
KB	koninklijk besluit
LED	light-emitting diode
MB	ministerieel besluit
ML	Militaire Lijst (Military List)
NA	North America
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
OIP	Optique et Instruments de Précision
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
R&D	Research and Development
SARiV	Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen
UAV	Unmanned Aerial Vehicles
VN	Verenigde Naties
VVI	Vlaams Vredesinstituut